

י"ל ע"י בית המדרש
קהילת "חניכי הישיבות"
רשב"י - רבי יהודה הנשיא
ברכפלד, מודיעין-עילית

לפניך תבונה

אֲשֶׁר אָדָם מֵצֵא חֲכָמָה וְאָדָם יִפֵּק תְּבוּנָה (משלי ג', יג).

- גיליון תורני תקופתי -

יפיק אורה - משולחן גבוה

מֶרֶן הַגָּאב"ד בַּעַל הַחוּט שֵׁנִי

הַגָּאון הַגְּדוֹל רַבִּי נָסִים קַרְלִיץ שְׁלִיט"א

דרכה של תורה

א'. תנן באבות (פ"ג משנה ט'): 'כל שמעשיו מרובים מחכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת'. וכתב הרבינו יונה: 'שלא יאמר אשנה הלכה זו ואקיימנה אשנה כל התלמוד ואקיימנו, אם כה יאמר לא תתקיים חכמתו, כי צריך תיקון המדות תחילה ואחר כך חכמתו מתקיימת'.

הדרגה שאדם מקבל בתורה תלויה איך הוא ניגש לזה. כדי שתהיה חכמתו מתקיימת, צריך האדם לבטל את עצמו לתורה. רק כאשר האדם דבוק בתורה לגמרי ומבטל את עצמו לגמרי לתורה, ואין אצלו 'אני', רק אז חכמתו מתקיימת.

אך כדי להגיע זה צריך הכנה. והוא, תיקון המידות. תיקון המידות הוא הנאי הכרחי להצלחה בלימוד התורה ושהתורה תתקיים בידו. אדם שלא מבטל את דעתו מפני דעת אחרים ובמקום לקבל מאחרים הוא אומר 'אני אלמד' 'אני אגיד', אדם כזה חסר לו בתיקון המידות והוא לא יכול לגשת ללימוד התורה. לימוד התורה הוא רק באופן של 'נעשה ונשמע', היינו שמקודם הוא מקיים את 'הנעשה' - שמקבל מה שאחרים אומרים לו, ורק אח"כ הוא מקיים את 'הנשמע' - שלומד בעצמו.

ב'. אמרו חז"ל (אבות פרק א' משנה ט"ו): "שמאי אומר עשה תורתך קבע". וכתב הרבינו יונה: 'כמו שאמר באבות דר"נ (פרק כ"ח משנה י') כל העושה תורתו עיקר ומלאכתו טפלה עושה עיקר וטפלה הבא אבל העושה מלאכתו עיקר ותורתו טפלה עושה עיקר וטפלה הבא'. רוצה לומר, אם לא עשה עבירות ולא עשה התורה עיקר, אפילו אם יזכה להיות בגן עדן, טפל יהיה שמה', עכ"ל. נתבאר כאן שהענין של 'תורתך קבע' היינו איך צריך להיות היחס וההרגשה לתורה. הרי האדם בחייו נצרך לעשות הרבה דברים הכרחיים מלבד התורה, אך צריך שירגיש מהו העיקר ומהו הטפל.

בעולם הבא דנים את האמת של האדם. אם הוא עשה תורתו עיקר ומלאכתו טפלה, עושים אותו עיקר לעולם הבא. אבל אם את כל שאר הדברים שמוכרח לעשות עושה אותם עיקר, אפילו שהוא גם למד, אבל התורה היא לא עיקר, אזי חסר בעולם הבא שלו, שאפילו אם הוא ראוי לגן עדן בכל זאת יהיה שם רק טפל.

ההתייחסות והערך לתורה משנה את כל האדם ומשפיעה על האישיות שלו. אדם שהתורה היא עיקר אצלו בכל המובנים והיא הערך העליון שלו, החיים שלו הם חיים אחרים לגמרי. ועיי"א הוא עולה ועולה הרבה.

ונאמר בגמ' (ב"ב ח'). שתלמיד חכמים אין גובין מהם לבנין החומה ותיקון השערים, משום שרבנן לא צריכי נטירותא. זכות זו שתלמיד חכם תורתו משמרתו, היא זאת שמחייבת אותו שאכן יהיה תורתו בקביעות. כי כדי להיות בדרגה של תורתו משמרתו צריך להיות תמיד עם התורה.

ג'. דבר נוסף מוכרח לעליה בתורה מלבד ההתמדה, היא ההשתקקות ובקשת רחמים. דהנה אמרין בגמ' (נדה ס"ט): "ת"ר שנים עשר דברים שאלו אנשי אלכסנדריה את רבי יהושע בן חנניא וכו' מה יעשה אדם יוחכם. אמר להן ירבה בישיבה וימעט בסחורה. אמרו, הרבה עשו ולא העליל להם. אלא יבקשו רחמים ממי שהחכמה שלו, שנאמר 'כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה'. תני רבי חייא משל למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו ומשגר לאוהביו ממה שלפניו. מאי קמ"ל, דהא בלא הא לא סגי".

מבואר מדברי הגמרא שכדי להצליח בתורה לא מספיק החלק של 'ירבה בישיבה וימעט בסחורה', אלא מוכרח שיהיה גם את החלק של 'יבקשו רחמים ממי שהחכמה שלו', ובלי זה לא שייך להצליח בתורה.

והעניין הוא, שכמו שהמלך נותן לאוהביו מהחלק השמור לו - מפיו. כך גם נותן התורה מלמד ונותן את התורה שהיא מפיו, לאוהביו. ולכן כדי לזכות להעשות מאוהביו ולהתחבר לנותן התורה, זה רק כשמשותקים ורוצים לדעת את התורה, על ידי בקשת רחמים ממי שהחכמה שלו, כך זוכים לקבל את התורה מפיו.

(תשו"ח להרב אברהם ברנשטיין הי"ו, על מסירת הדברים, זכות הרבים תעמוד לו).

גיליון מספר 6

אייר תשע"ה

ענייני 'קבלת התורה'

תוכן העניינים:

יפיק אורה - משולחן גבוה:

דרכה של תורה

מֶרֶן הַגָּאב"ד הַגָּאון הַגְּדוֹל

רַבִּי נָסִים קַרְלִיץ שְׁלִיט"א

דבריהם הם זכרונם:

אגרות חיזוק ללימוד התורה ועיונה

מֶרֶן הַגָּאון רַבִּי חַיִּים גְּרִינְמָן זצ"ל

בעל 'חידושים וביאורים' ומאדירי התורה

ההזקן במוסר:

קבלת התורה אהבת כלולותיך

הַגָּאון רַבִּי אַבְרָהָם אַרְלֶנְגֶּר שְׁלִיט"א

בעל ה'ברכת אברהם'

נפשי חולת אהבתך

הַגָּה"צ רַבִּי חֲזָקִיָּהוּ מִישְׁקוֹבְסְקִי שְׁלִיט"א

משגיח דישיבת 'אורחות תורה'

יפיק דעת - בענייני דיומא:

התעצלות מחלוקת בחר סיני

גנזות אמרים ופנינים:

'התורה' באורם של גדולי הדורות

מבי מדרשא-חברי הקהילה:

הרב אפרים ברכלי

הרב אברהם דוב ליבמן

הרב אברהם נשר

הרב שמואל פכטלט

הרב מנחם חיים צבי רובין

לשמעון בקול דברו:

קונטרס שיעורים על הלכות שביעית

גלה כבוד מישראל:

קול נהי ומספר על

מֶרֶן בַּעַל 'שֶׁבַע הַלּוֹי' זצ"ל

מפי תלמידו מורנו הרב שליט"א

והגאון רבי אליעזר הלוי טורק שליט"א

מהנעשה והנשמע:

חודשי אדר - ניסן - אייר

הודעות ושמוחות:

חברי הקהילה ש'השמחה במעונם'

חברי המערכת:

הרב בנימין גינזבורג

הרב יהודה סטורץ

לשליחת חידו"ת ולהערות:

1725466@gmail.com

אגרות חיזוק ללימוד התורה ועיונה¹

ניתן להעבירם אלא בצירוף חכמה ורגש אצילות, ולכן הדבר מצריך זמן מרובה שיתיישבו על כל נימי הלב, וזהו גדולה שימושה יותר מלימודה, שהלימוד מקנה את הידיעות ואת החכמה, ואילו השימוש מקנה את קנין הדברים בלב ובנשמה, ואמרו (ע"ז ה', ב') לא קאים איניש אדעתיה דרביה עד ארבעים שנין, ולא מצאנו חילוק בזה בין תלמיד לתלמיד, ואפילו על תלמיד המחכים את רבו נאמרו הדברים.

אבל בעוה"ר בזמנינו אשר השקט מאיתנו והלאה, והחיים סואנים ורדופים בתלאות ואין שעה פנוי ולא ראש פנוי, הרי המשימה העיקרית הרבה נחדלת, ולא עוד אלא שבחיסרון השלימות, הרי נפגשים לפעמים בחלקים, שבהעדר השלמתם, הרי הן מגרעות, והתלמיד מקבלם כמנהג טוב ובדרך ישרה.

כשם שרב ההבדל בין ילד לאיש בא בימים כך גם רב ההבדל בין דורות הראשונים לדורות האחרונים, וכשם שההבדל בין קטן לגדול הוא בכל התחומים ובכל ההכנה, כן גם ההבדל בין דורות הראשונים לדורות האחרונים ומקיף את כל כוחות הנפש בדעה ובהשכל, ומן הראוי היה לשום מחסום לפינו בכל מקום שדברי הראשונים ז"ל מגיעים, ואין לנו אלא לשנות דבריהם ולהשתדל להבינם, אבל בהיות תכלית העולם, התורה. הרי ניתנה האפשרות בכל דור ודור לפי מה שהוא לעמוד ולהתייגע ולהשתדל להבין, על אף שאם הראשונים כמלאכים אנו כבנ"א ואם הראשונים כבנ"א אנו כחמורים, ולפי ערך זה הרי מותר הבהמה מן האדם רב מאד בדורותינו וזה מחסורו ית' לזכותנו בעץ החיים, ורשות ניתנה להעיר במה שנתעוררנו, ויש לעצמים שהגדולים הניחו מקום לקטנים, ובהיותי מושרש במציאות הזאת כיסוד מוסד, הרינו מתייחסים לעצם הדברים המתחדשים, מבלי להזכיר מדי פעם שאין הדברים אלא בגדר אפשרות אחרי שרבותינו ז"ל דרכו בדרך אחרת, ולהם משפט הבכורה, ואנו לעומתם כלא היינו, והתלמיד בשמעו הדברים לשמחתן יכול לדמות כאילו הרשות נתונה וגם אנחנו החכמים.

לאחר התבוננות מעמיקה בסוד העולם, הרי העונג היותר גדול הוא לעשות רצונו ית', כי בלב האדם כמיהה גדולה להיטיב עם מטיבו, ומה מקום לכל התענוגות לעומת עשיית נחת רוח ליוצרנו ית', אשר בראנו ומקיימנו ומטיב עמנו בכל עת ובכל שעה עד אין חקר, ואין זולתו כלום, כי הכל קיים רק ברצונו ית', ואין נחת רוח לפנינו יותר מאשר עמלים בתורה, ואין צער יותר גדול לפנינו מאשר לעסוק בתורה ואינו עוסק, (וכמאמרם ברכות ה', א') 'על שלושה הקב"ה בוכה' וכו', א"כ איפה אזור חיל להתמיד בעמל התורה, אשר זה כל האדם וכל העולם. ■

אמרו חז"ל 'דברי תורה צריכין חיזוק', ונראה דאף במוחזקין כן, כי הרי זהו כל יסוד העולם והתכלית הנרצה בבריאתו, ובהכרח שיפגש הדבר בקושיים שהרי זהו כל יתרון האדם, ולעולם חובתו של האדם להילחם ביצרו, והגדול מחבירו יצרו גדול, ולעולם האדם בעל בחירה והיינו שיש גם חפץ ברע, והיצר מחליף תחבולות לפי מדרגת האדם, ויש שמשרה בו רוח שמחה, ויש להיפך עצבות והעדר שביעת רצון עצמית מבכל הבחינות. ויש שמטרידו בטרדות הפרנסה, וראוי לכל אדם לשנן לעצמו את הידוע לו, כי הבורא יתברך יוצר הכל בראנו להשיב לנו לחיותנו חיי עד, חיי אמת.

ולזאת זיכנו בתורתו למען נשמור חוקיו ופקודיו יתברך, וזהו תכלית כל העולם וזולתם הכל הבל, הבל ממש, אין שמחה בעולם ואין שלווה, אין עושר ואין עוני, כולם כל ימיהם רגעי שמחה רגעי תוגה, ודאגותיהם ותאוותם נטוים ואין מרפים מן האדם וצימאונם לא ירוה, ולא זה העולם שנועד להיות, ואשרי אדם אשר שם ה' מבטחו, וחוקותיו ותורותיו הם לחמו יומם ולילה, כל עצמותיו תגלנה בסיום מצוה, נשמתו תרונן וחדוה ומה יועם לעסוק בתורת ה' המשמחות לב, עיניים מאירה מאירה, המרוממת את האדם מעל כל הבלי העולם לחיי קדושה נעימים אשר אין משלם עלי חלד, כל ימיו מאושרים באושר אמיתי, אין צער ותוגה לפניו, כל ענייני העולם אינם בעולמו כלל ואין לנו בעולמו אלא הבורא יתברך ומצותיו, וכל אשר יפגשוהו כאילו שליח מאת הבורא ית' הוא אליו. ולו יפנה חדותו ובקשתו, ותפילתו תקובל ברצון. א"כ איפוא אשרנו מה טוב חלקנו שהבורא ית"ש זיכנו להבין את כל אלה ולשים מגמתנו בתורתו יתברך, ולהתבונן בה.

אחר התבונן בכל אלה אין המכשולים חשובים כלום כלפי ערך המקווה, אמנם אין ידיעת התורה בלא יגיעה רבה, ואין אדם עומד עליהם אלא א"כ נכשל בהם, ולעולם נפגשים בנסיונות עמוקות שלפעמים קשה להמשיך בהם עד גמירא, ואין בזה משום אכזבה, ואשרנו שהגענו לכאן. ואשר בחר ללמוד מקופיא, בהרגישו כי הדבר נחוץ, ודאי צריך לעשות, בכל מה שנראה נחוץ כהקדמה יש ללמוד, וכי מה זה גרע מהסוגיא עצמה, ואם מרגיש עייפות יש לנוח קצר, כנכתב באגרות.

בימים כתיקונם ששעות השקט מצויות. ניתן להעביר לצאצאים מסורת הדורות זעיר שם זעיר שם, ואשר זהו יסוד הבריאה במסירה מדור לדור, ובהיות חכמת החיים אצורה שכליות ועדינות והרגשות למכביר ואשר לא

1. מתוך אגרות הגר"ש זצ"ל בכת"ק. בין השיטין ניכרים תפיסת חייו ותוקף חשקו ועמלו בתורה. תשו"ח לידידנו הרב ד. ו. הי"ו שמסר לנו את הדברים על מנת לפרסמם, לזכותו ולעילוי נשמתו של אותו גאון וגדול זצ"ל, ולתועלת הרבים.

קבלת התורה אהבת כלולותיך

(נערך ע"י ידידנו הרב משה קניג הי"ד)

והנה, צריך לדעת מה היא תכלית הבריאה, אם נאמר שתכלית הבריאה הוא לצורך קיום המצוות, א"כ הקב"ה היה יכול מלכתחילה לברוא אנשים שמקיימים מצוות. אלא הענין הוא, שיש בחירה ברוחניות, יש גם עולם הזה וגם עולם הבא, והעבודה שלנו הוא להביע שרצוננו עולם הבא, וכל חפצנו זה רוחניות, להיות חלק מהממלכת כהנים וגוי קדוש, ובשביל זה דרוש עבודה עצמית ופנימית!

דבר זה, לא שייך על ידי כפיה, אלא רק ע"י שיגידו מרצון 'נעשה ונשמע', כמו בשמחת כלולות - של חתן וכלה, ננסה לתאר לעצמנו שהחתן עומד לפני נישואיו, נודע לו שהכלה אינה מעוניינת להינשא לו, ורק מחמת כך שאבא שלה היכה אותה נמרצות בכדי שתסכים להינשא לו, נענתה בחיוב, האם יש חפץ לחתן בנישואין הללו?

מעמד הר סיני וקבלת התורה, היה זה מעמד נישואין! זהו זמן של אהבה! כמו שכתוב 'זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך', זהו החתונה 'לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה', שכלל ישראל הלכו לקראת קבלת התורה והיה להם השתוקקות לקבלת התורה.

וכתב הר"ן (סוף פסחים) שזמן יציאת מצרים עד זמן קבלת התורה כלל ישראל ספרו מעצמם את הימים לקבלת התורה, מרוב השתוקקות לקבל את התורה. א"כ כשכלל ישראל אמרו 'נעשה ונשמע' ברצון, הם נהיו 'ממלכת כהנים וגוי קדוש', ונהיה קשר אמיתי ופנימי של אהבה בין ישראל לאביהם שבשמים.

בחלק המעשי, עיקר העבודה של חג השבועות הוא בשעת קריאת תורה, כמו דאיתא בילקוט (פרשת יתרו): "אמר הקב"ה בני היו קוראין את הפרשה הזו בכל שנה ושנה ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני בהר סיני ומקבלים את התורה, שנאמר 'ביום הזה באו מדבר סיני'. והיינו שבכל שנה בשעת קריאת התורה הקב"ה מעלה על ישראל כאילו מקבלים הם כעת את התורה בסיני.

וכתב המשנ"ב (בהל' קריאת התורה) שבכל קריאת התורה אדם צריך לתאר את עצמו כאילו הוא עומד ושומע בהר סיני, אבל כאן יש מאמר חז"ל מפורש על הענין הזה, שאדם יתאר לעצמו את מעמד הר סיני והוא יתייחס כאילו הוא חלק מהמעמד. והרי כבר כתוב בחז"ל שכל הנשמות היו במעמד הר סיני, וכן כתוב על מי שנשבע לבטל את המצוה שהוא מושבע ועומד מהר סיני, זהו לא רק על דור מקבלי התורה, אלא על כל דור ודור.

ונראה לי שההכנה הראויה לחג השבועות היא ללמוד את פרק העשירי מהל' תשובה להרמב"ם, ששם מבאר את האהבה שיש לכלל ישראל, עם הקב"ה. וכמו כן ללמוד שער אהבת השם בספר 'חובת הלבבות', שבשעת קבלת התורה נקבל את התורה באהבה וברצון בחפץ והשתוקקות. ■

חג השבועות הוא זמן מתן תורתנו, וצריך לדעת למה זמן מתן תורתנו הוא בחג השבועות, הלא לכאורה בסיון קיבלנו את הלוחות הראשונות שלבסוף נשתברו בעוון חטא העגל, וא"כ היה לנו לחוג את זמן מתן תורתנו ביום הכיפורים, זמן קבלת הלוחות השניות.

אלא שהענין הוא, שיום מתן תורה, זה לא ציון זמן של קבלת התורה בלבד, אלא מלבד זאת היה זה יום של כריתת ברית עם הקב"ה, לכן אע"פ שהלוחות נשברו אולם הברית קיימת לעולם, כדוגמת הקידושין כביכול של קודשא בריך הוא עם כלל ישראל, וזהו ברית הקיים לעולם, בלא כל שייכות לקיומם של הלוחות.

ר"י יקר (בספר פירושי התפילה) פירש, שמה שאנו אומרים קודם כל מצוה 'אשר קידשנו במצותיו' זה מלשון קידושין. וכמש"כ בפסוק 'ולקחת אתכם לי לעם', 'קחה' זהו ג"כ לשון קידושין, וזה גדר של קנין וברית עולם עם הקב"ה, וזה היה בזמן לוחות הראשונות ומעולם לא פסקו ממנו. והנביא ישעיהו (נ', א') אומר זאת בלשונו מפורש: "איזה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה", הרי שאין גט! והגם שירדו מדרגת הקרבה שלהם להקב"ה, הרי הברית הזו שנכרתה בהר סיני בעת קבלת התורה קיימת וניצבת לעולם!

וכן אמרו חז"ל (תענית כ"ו). "יום חתונתו ויום שמחת ליבו", יום חתונתו - זהו מתן תורה, ויום שמחת ליבו - זהו בנין ביהמ"ק. הרי, שזמן מתן תורה זה גדר של חתונה! זה גדר של חתן וכלה! זה גדר של אהבה! שלמעשה כל החיבור של שלמה המלך 'שיר השירים' בנוי לתאר את האהבה והקשר הזה.

והנה מצינו (בגמ' ע"ז דף ב'): שבזמן מתן תורה, הקב"ה חיזר על כל אומה ולשון, אם רוצים הם לקבל את התורה ולא קבלוה, עד שבא אצל ישראל וקיבלוה, שנא' 'ה' מסיני בא וזרח משעיר למר', וכתוב 'אלוק מתימן יבוא'. עוד מצינו בחז"ל (שבת פ"ח.): 'ויתיצבו בתחתית ההר', אמר רב דימי בר חמא, מלמד שכפה עליהם הר כגיגית, ואמר להם אם מקבלים אתם את התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם."

ולכאור' הדברים סותרים, דמחד גיסא הקב"ה חזר על כל העולם, לשאול אם רוצים הם לקבל את התורה, וגם את כלל ישראל הקב"ה שאל, משמע שרצון הקב"ה היה שיקבלו את התורה מרצונם. ומאידך גיסא, הרי 'כפה עליהם הר כגיגית', כדי שיקבלו את התורה, וצריך להבין כיצד מתיישבים הדברים. ובאמת התוס' (שם) כבר עמדו על מדוכה זו, מדוע היה צורך לכפות על ישראל את ההר, הרי כבר אמרו 'נעשה ונשמע'. ותרצו התוס' שמא יהיו חוזרים כשיראו את האש הגדולה, המבואר בדברי התוס' שמה שישאל אמרו 'נעשה ונשמע', היה בלב שלם וברצון, וכל הכפייה הייתה בשביל שלא יחזרו בהם.

נפשי חולת אהבתך

בלבד. וא"כ מה שייך שאומות העולם יקבלו את התורה אם היא נוגדת את מהותם. אם בני עשו חיים על החרב, מה יועיל אם יבינו שאסור לרצוח, ואף אם יימנעו מרציחה, הרי זה לא חלק ממהותם. הם אינם נהפכים למהות של "לא תרצח", שהרי מהותם היא "ועל חרבך תחיה". וכך בשאר המצוות ושאר אומות העולם.

לכן אותו צדוקי אינו מבין כיצד יהודי מתקשר לתורה ודבק בה דבקות שלמה, עד שלא חושב על עצמו כלל, אלא רק על הדף הגמרא. כיצד יתכן שהיא תהיה חלק ממהותו. ועל כך עונה לו רבא: האם סבור אתה שכשיצאנו ממצרים הייתה כל התורה טבועה בנו? לא ולא! אלא שאנו עושים מאהבה, ולכן התקיים והתקיים בנו "תומת ישרים תנחם" (משלי י"א, ג'). התורה חיינה אותנו והשפיעה עלינו, עד שנעשינו כלי קיבול לתורה, עד שהתורה נעשתה חלק ממהותנו, עד שהדם ניגר מן יד בעת הלימוד ואין אנו שמים לב לכך.

הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל היה נוהג לומר: "הוא יפתח ליבנו - בתורתו". איך פותחים את הלב? בתורתו! זה המפתח. זה לא בא אוטומטי, זה לא נעשה מעצמו, אלא ככל שלומדים יותר ועמלים בה יותר נהפכים להיות חלק ממנה. ומה פותח את הלב? "בתורתו". אבל הגויים שלא רצו לקבל את התורה, נטו לגמרי מדרך הישר "וסלף בוגדים ישרם" (שם).

אומרים חז"ל (ברכות ג"ה). אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה, שנאמר (דניאל ב', כ"א): "יהב חכמתא לחכימין". אבל מניין באה החכמה הראשונה? הכוונה היא, שהחכמה ניתנת למי שיוודע להעריך חכמה. והראיה, שמואב בחז"ל (פס' ק"ז פר' ויחי) שלא ניתנה תורה לטיפשים, שאם היתה ניתנת תורה לטיפשים היו שונים את התורה במבואות המטונפים. כלומר, דבר שהאדם יודע להעריך ולייקר, אין הוא יכול להידבק בו עד שיהיה חלק ממנו. מהות התורה היא "אשת חיל", דהיינו דבקות מוחלטת בה. ודבקות בתורה אינה שייכת לאדם שאינו יודע להעריך תורה. מי זוכה לחכמת התורה? זה שיוודע להעריכה.

ימי ספירת העומר הם ימים המכשירים אותנו להיות כלי קיבול לתורה, וזאת ע"י שנבדיר בנו את אהבת התורה, שנשכיל להעריך את התורה ולייקר את החכמה. רק כך נוכל לזכות לקבלה, כי לא נותנים אותה אלא למי שיוודע להעריכה. "יהב חכמתא לחכימין".

בל"ג בעומר נוהגים להבעיר מדורות לכבוד התנא רבי שמעון ב"ר יוחאי. יש בכך רמז לאדם: ככל שהחומר נשרף, האור מאיר חזק יותר! ככל שהאדם ימעיט בחומריות כך יוכל לגדול ולהתפתח ברוחניות. וכבר אמרו חז"ל (תוס' כתובות ק"ד): "עד שהאדם מתפלל שיכנסו דבר תורה לתוך גופו, יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו". כל זמן שמתפחים את החומר, ה"האר עינינו בתורתך" לא יכול להתפתח.

עלינו להודות ולהלל לד' על הזכות הגדולה שנפלה בחלקנו להיות מאלה המסתופפים בחצרות בית ד', אך עלינו גם לדעת לייקר ולהעריך זכות גדולה זו ולשמור עליה מכל משמר לבל תאבד, כי דברי תורה נוחים לאדם ככלי זכוכית (חגיגה ט"ז). אל נאבד את עולמנו בעבר פיתויים מדומים המצויים לכותלי בית המדרש. התורה היא עצם החיים, וכל הפורש ממנה כפורש מן החיים! ■

אומר ספר החינוך על מצות ספירת העומר (מצוה ש"ו) "נצטוונו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל, וימנה מתי יבוא העת הנכסף אליי שיעצא לחירות... כי כל זה מראה בנו הרצון החזק להגיע אל הזמן". יסוד ספירת העומר הוא לעורר בנו את הגעגועים ואת הציפייה אימתית כבר יבוא היום המיוחל יום קבלת התורה.

מהו הענין המיוחד בספירת העומר שמעורר את הגעגועים והיכסופים לתורה? נאמר (תהילים קי"ט, קס"ה): "שלום רב לאוהבי תורתך", ולא "ללומדי תורתך". אהבת התורה פירושה לאורך כל הדרך. באף מצוה לא נאמר לשון של אהבה. המצוה היחידה שמטבע של אהבה שזור בה היא התורה: "הבוחר בעמו ישראל באהבה", "אהבה רבה", "אהבת עולם", "אוהב עמו ישראל". הכל סובב סביב "אהבה".

מה הענין המיוחד של "אהבה" בתורה? בברכת התורה יש בקשה מיוחדת של "והערב נא". אנו מבקשים ומתחננים שיהיו דברי התורה ערבים ומתוקים בפנינו. עד כדי כך שה"אגלי טל" מחדש שההנאה מהתורה היא חלק מעצמותה של תורה. בכל דבר, ככל שאדם מתכוון לשם שמים ולא נהנה ממנו - כך משוכב יותר! אבל ה"אגלי טל" מחדש שבתורה המטבע היא הפוכה. ההנאה מהתורה, העריבות והמתקנות שלה אינן פוגמות משלימות מצות תלמוד תורה, אדרבה, הן חלק ממהות התורה.

התורה מכונה בשם "אשה". "אשת חיל מי ימצא" (משלי ל"א, "מפרש רש"י שהכוונה לתורה. אשה זה מראה על חיבור וקשר. לומד התורה קושר עצמו בקשר גמור אל התורה והיא הופכת להיות חלק ממנו. אל התורה יש להתקשר יותר ויותר, עד שמתאחדים ומתחברים אליה חיבור מוחלט. ומכאן גם כל מטבעות האהבה.

כיצד זוכים לאהבת תורה שכזו? מספרת הגמ' (שבת פ"ח): "ההוא צדוקי ראה את רבא שקוע בלימוד, ורגלו לוחצת את ידו והדם זב ממנה. אמר לו: עמא פיזיא, שהקדמתם פיתם לאוזנכם, עדיין אתם בפזיוותכם. קודם היה עליכם לשמוע, ורק אח"כ נחליט האם אתם יכולים לקבל את התורה, ולא לומר מיד: "נעשה ונשמע". ענה לו רבא: אנו בתמימות לבנו הולכים, ועלינו נאמר (משלי י"א, ג'): "תמת ישרים תנחם", ועליכם נאמר (שם): "וסלף בוגדים ישרם". מפרש רש"י: "התהלכנו עמו בתום לב כדרך שעושים מאהבה, וסמכנו עליו שלא יטענו בדבר שלא נוכל לעמוד בו".

לכאורה מה הקשר של דברי רבא לטענתו של אותו צדוקי? איזו תשובה והסבר יש בדבריו? אומר המדרש (ספרי פר' וזאת הברכה): קודם שבא הקב"ה ליתן תורה לישראל הלך וסובב אצל כל האומות. בתחילה הלך אצל בני עשו ואמר להם: מקבלים אתם את התורה? אמרו לו: מה כתוב בה? אמר להם: לא תרצח. אמרו לו: רבש"ע, כל עצמו של עשו אבינו רוצח הוא "יהידים ידי עשו" (בראשית כ"ז, כ"ב), ולא הבטיחו אביו אלא על החרב, "ועל חרבך תחיה" (שם, פס' מ'), אין אנו יכולים לקבל את התורה, זו בגלל "לא תגנוב", וזו בגלל "לא תנאף". עד שבא אצל ישראל ואמר "נעשה ונשמע".

למה באמת אומות העולם לא רצו לקבל את התורה? מהותה של תורה, היא קשר פנימי, שנעשית חלק מהאדם, ולא מעטה חיצוני

קו המידע על הקהילה! מידע על זמני תפילות, שיעורים ושמוחות:

054-8594364

זכו להנהיג את הכלל בזכות התורה

בהספד שנשא מרן רה"י הגרא"ל שטיינמן שליט"א על מרן הגרא"מ שך זצ"ל בהיכל ישיבת פוניבז' אמר את הדברים הבאים: "ושמעתי ממרן החזו"א שאמר על ה'חפץ חיים' שלמד שישים שנה (איני זוכר אם אמר לשמה או לא) ואחרי זה הוא הנהיג את כלל ישראל, וכן היה אצלו עצמו 'החזו"א, וכן אצל הרב מבירסק, הסטייפלר, והרב שך. ע"י היגיעה בתורה שהיה אצלם עד להפליא! בשביל זה הם זכו להנהיג את כלל ישראל".

עיקר ההצלחה בתורה היא החזרה

שח המשגיח הגה"צ רבי דוב יפה שליט"א: "שאלתי פעם את מרן הגר"פ פראנק זצ"ל, חז"ל, הרי כל כך הרבה הפליגו במעלת החזרה, א"כ מדוע היא כ"כ רפויה בדורות האחרונים? השיב לי רבי צבי פסח: 'היצר הרע הוא מבין ויודע שעיקר ההצלחה בלימוד תלויה במידת החזרה, ולכן הוא משתדל להרפות את החזרה כמה שיותר!'

היקף גדולות תורתו של הגר"א

בהקדמת הספר 'פאת השולחן' כתב: "שמעתי מהגר"ח מוואלוז'ין זצ"ל ששמע מפי הגר"א (מוילנא) שלא חידש שום הגהה עד שהיו לי ראיות ברורות בתורה שבע"פ, לא פחות מט"ו מקומות, ובנסתרות עד ק"ג מקומות". עוד אמר הגר"ח מוואלוז'ין זצ"א: "מגמת חיי היא לזכות לחדש הלכה אחת לאמיתה של תורה".

כיצד בחור יכול להתבטל כשהוא סמוך לחזו"א

הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל היה נוהג לומר בשיחותיו בישיבה: "איני מבין כיצד יכול בחור להתבטל, כשבמרחק כמה מאות מטרים מהישיבה יש יהודי כמו ה'חזון איש', ממנו אפשר לראות לאן אפשר להגיע עם עמל התורה...". (מתיקות המוסר, גליון 7).

עמל התורה בדורות עברו

שח מרן הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א על דודו מרן הסטייפלר זצ"ל: "הבה ואספר בפניכם מה זה עמל התורה, ממה שסיפר מרן ה'קהילות יעקב' זצ"ל לבני ביתו, איך בעודו עול לימים הוצרך לנסוע להתראות עם זוגתו לעתיד, באיזו עיירה שהשתכן בה אז החזו"א זצ"ל. מחשש ביטול תורה, שיגרם לו בעת נסיעתו ברכבת, ומפני ביטול הסדרים הקבועים לו אשר היה מקפיד עליהם לקיימם חוק ולא יעבור, (והצדיק אוכל פרותיו בעוה"ז. בואו וראו עד היכן מגעת הזהירות אצל בנו יחידו הגדול הגר"ח שליט"א שלא לבטל ממשמרת סדריו ועיתותיו הקבועים בדיקנות, וזאת יכולנו להעיד בעצמי), עשה קודם נסיעתו ממשמרת למשמרתו, ולמד כ"ד שעות רצופות בלי הפסק, בחשבו כי יתן תנומה לעיניו בעת נסיעתו. אך בעלותו לרכבת נוכח לראות, כי המושבים מרופדים, וחשש לשבת עליהם משום חשש שעשנו, עמד על רגליו כל זמן הנסיעה ושנן את פרקו, ובבואו לפגוש את המדוברת, התנמנם על כסאו ונרדם. היא ראתה כן ותממה, מה לו לבחור זה שהוצרך לנסוע כמה מילין כדי להתנמנם. ואכן החזו"א ידע את הדבר. זו היא עמלה של תורה". (בהיכל כולל 'חזון איש'. 'מוסף שבת קודש', ראה אב תש"נ). ■

על ידי התורה יומתק מרירות הנפש

כתב ה'כלי יקר' (שמות ט"ו, כ"ג): 'התורה תחילתה מרה, ונקראת תושיה שמתשת כוחו של אדם, ורו"ל אמרו למה נמשלה תורה לזית, מה זית זה תחילתו מר וסופו מתוק, אף דברי תורה כן... כי חולי הנפש כמו חולי הגוף, כי כמו שרוב חולי הגוף דרכם להתרפאות ע"י לקיחת עשבים מרים, ואם אין החולה מאמין אל הרופא ימאן לקבלם, כך בחולי הנפשות שהיו חולים ע"י קניית אמונות רעות שקנו במצרים, רצה הקב"ה לרפאותם ע"י קבלת התורה שנמשלה לזית - כי ראשיתה מרה כזית... על כן הביאם ד' לידי נסיון, והקרה לפניהם ענין מי מרה שנמתקו בדבר מר... שעל ידי התורה יומתק מרירות הנפש".

קיום התורה במי שממית עצמו עליה - חוק הוא

הגר"ר אברהם דוד רוזנטל זצ"ל - בעל 'באר המלך', מביא בשם בנו הגר"ר יעקב זצ"ל ששמע באחת הלוויית בירושלים מפי מורו ורבו מרן הגרא"ז מלצר זצ"ל, על מה שדרשו חז"ל בפרשת פרה אדומה, על הפסוק (ויקרא י"ט, י"ד) 'זאת התורה אדם כי ימות באוהל' - שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה' (הובא ברש"י, ועי' שבת פ"ג:). שהרי כל ענין פרה אדומה הוא חוק! בלא שנאמר בזה טעם, גם ענין זה שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, קבע הקב"ה בתורה כחוק! שמציאות היא שהתורה מתקיימת רק במי שממית עצמו עליה.

חובת ידיעת התנ"ך כהכרח ליראת שמים

בהספדו של המשגיח הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל על הגה"צ רבי יונה מרצבאך זצ"ל הזכיר בתו"ד שכידוע המנוח היה בקי גדול בתנ"ך, והוסיף בהקשר לזה ששמע מהגה"צ ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שהתבטא שאינו יודע איך שייך שיהיה לאדם שייכות עם יראת שמים בלי שידע היטב את התנ"ך - שהרי שם מוזכר את דבר ה' לכלל ישראל, מה שבטא את הקשר הגדול ביניהם. וכן הביא את דברי מרן הגר"ר אברמסקי זצ"ל שכן תורה צריך לדעת את התנ"ך - כדי שלא יהיה בבחינת עם הארץ דאורייתא וצורבא מרבנן... (עי' מדר"ר כי תשא פרשה מ"א).

בכלל התורה כל שאר המעלות

בדרשה אחת אמר הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זצ"ל (אוצש"ח, ח"ב עמ' ק"ח): "ושמעתי מפה קדוש בעל ה'חפץ חיים' ז"ל שבימי הגר"א מוילנא היו אנשים שנסעו מעיר לעיר לעורר את הלבבות לחיזוק הדת, ונקראו 'מוכיחים'. פעם בא אחד מהם להגר"א, ואמר לו: רבי אמרו נושא אחד שאדרוש עליו, כי אין מן התועלת להוכיח על כמה עניינים ואין זה מביא לידי מעשה, לעומת זאת אם מלהיבים את הלבבות על ענין אחד, הרי יש, סיכויים שזה יפעל למעשה, ע"ז השיב לו הגר"א: 'דבר על לימוד התורה, כי הכל בכלל זה'.

השאיפה הכרחית לגדלות התורה

מרן הגאון רבי ראובן גרודזינסקי זצ"ל (אוצש"ח ח"ב, עמ' י"ח) מסר בשם חותנו בעל ה'ברכת שמואל' מרן הגר"ר ברוך בער ליבוביץ זצ"ל בשם רבו מרן הגר"ח הלוי מבירסק זצ"ל: 'זה שאין לו תשוקה להיות גדול בתורה א"א לו להיות ירא שמים'. עוד אמר בשמו: 'שהתורה אוהבת רק מי שאינו אוהב דברים אחרים וזולתה, רק אותה'.

ב'בעצלות ימך המקרה, ובשפלות ידים ידלף הבית'

לשלוט על מידותיו, לראות איך לוקחים את שלו ולשתוק. ואם יעמוד אדם ויספר שיש לו את הכוחות הללו, זה נגד דינא דגמרא, הוא נוגד את החזקה שגילה יוצר האדם המכיר את תכונות נפש האדם.

אך בכל זאת יש פתרון לכך, כשאדם לא מרגיש שהעולם הזה הוא שלו, אז ממילא אין חזקה אין אדם עומד על שלו ושותק. מי שלא רואה בעולם הזה את חובת האדם בעולמו, מי שמבין שהעולם עראי, הוא מסוגל להרגיש כי לא לקחו לי את שלי, ולכן הוא מסוגל להתעצל מהמחלוקת, להשפיל ידיו מהמחלוקת, מאחר ולא את שלו נטלו. ועל נזקי שכנים של השכן קל לוותר...

אין לאדם זה מידות מיוחדות, אין לו אהבת ישראל, אהבת השלום והאחדות, בסך הכל עולמו הוא העולם הבא, והוא מתעצל שלא לריב על דבר עראי שאינו שלו באמת. אך אם באמת יקחו ממנו את העולם שלו, את העולם הרוחני את הסברה בלימוד, גם על כך הבטיחנו יוצר האדם כי ספר מלחמות ה', ואת אויבים בשער, אפילו אב ובנו שעוסקים בתורה נעשים אויבים זה לזה, רק ששם יש איזה הבטחה פלאית, שיקרה נס של ואת והב בסופה, אינם זויס משם עד שנעשים אוהבים זה לזה.

בכך מובן מדוע דוקא כשנתחזקו ישראל ברפידים, לאחר ששבו בתשובה ממה שרפו ידיהם מהתורה, דוקא אז, התחזקו בוין שם ישראל כאיש אחד בלב אחד, ע"י שנתעצלו מהחלוקת. משום הדרך היחידה לעשות תשובה על העצלות מדברי תורה היא לקלוט שזוהו עולמן, ומשכן ממילא העולם הזה אינו עולמן, ולכן דוקא כאשר בני ישראל הכירו בכך על איזה עולם אפשר להתעצל, הכירו גם איזה לא, ואז זכו לקבלת התורה.

עם שני דברים אין הקב"ה יכול לדור, עם בעלי מחלוקת ובעלי גאווה, ועליהם נאמר שהם כביכול דוחקים את רגלי השכינה, משום שאם אתה בעל גאווה או חושב שהעולם שלך, וכדאי לריב עליו, הקב"ה כביכול נותן לאדם לבד, ואינו יכול לדור עימו, אך אם מרגיש האדם שאין העולם שלו, שאפשר להתעצל מלריב, ואינו נוגד את החזקה אין אדם עומד על שלו, אז הוא יכול לזכות בזכות עצלות שנתעצלו ישראל מהמחלוקת הנמין הקב"ה שהוא המקרה מים עליותי, וירד לעולם לתת תורה.

הדא הוא דכתיב: בעצלות ימך המקרה ע"י שנתעצלו ישראל מלחנות במחלוקת בהר סיני, ימך המקרה, כתיב (תהלים יח) ויט שמים וירד. ובשפלות ידים ידלף הבית, עד שנשתפלו ישראל מלחנות במחלוקת על הר סיני, ידלף הבית, גם עבים נטפו מים. ■

בעצלות ימך המקרה, ובשפלות ידים ידלף הבית. (קהלת י יח). 'בעצלות ימך המקרה ע"י שנתעצלו ישראל מלחנות במחלוקת בהר סיני, ימך המקרה, כתיב (תהלים יח) ויט שמים וירד. ובשפלות ידים ידלף הבית, עד שנשתפלו ישראל מלחנות במחלוקת על הר סיני, ידלף הבית, גם עבים נטפו מים' (קהלת רבה, שם).

ודברי המדרש תמוהים מאד.

ידועה האמרה בכל מקום שיש שני יהודים ישנם שלשה דעות, אולם תמיד התנחמנו, כי בהיסטוריה של האומה היהודית, היה פעם אחת מופת, פעם אחת אירע הנס, של שלשת ימי אחדות, כל העדות והפלגים, כל העדות והחוגים, עשו אגודה אחת בשלשת ימי ההגבלה בחניה לפני הר סיני.

אך דא עקא שחז"ל מודיעים לנו לא היה ולא נברא, מעולם לא שרר במחנה ישראל השלום והאחדות, בסך הכל קרתה פעם אחת בשחר ההיסטוריה תקלה, ונתעצלו ישראל מלחנות במחלוקת. נשתפלו ישראל מלחנות במחלוקת. אותו ויחן שם כל העם, היה המשך של רפידים שרפו ידיהם מהתורה, אלא שהפעם נתעצלו אפילו מהמחלוקת. מדברי המדרש נראה כי הצורה הטבעית היא לחנות במחלוקת, אלא שפעם אחת מרוב עצלות ושפלות כבר לא היה כח אפילו לריב.

מדברי המדרש נראה כי לא יעלה על הדעת כי בני ישראל יחנו בלי לריב עם השכנים. אותם הרבים על כל המרפסת, על מיקום המזגן, או מיקום הפח, הם הנורמלים, ואותם שלא נשמע קולם הם בסה"כ עצלנים ושפלים. אולם בכך לא מסתיימת התמיהה בדברי המדרש.

בזכות מה זכו בני ישראל לקבלת התורה, בזכות מה הנמין הקב"ה את עצמו ובא לשכון עם בני ישראל ולתת להם את התורה, לא בזכות עמל מיוחד, גם לא בזכות עבודת המידות, בזכות עצלות שנתעצלו מהמחלוקת, בזכות שפלות ששפלו ידיהם מהמחלוקת.

משל למה הדבר דומה, נער שהובטח לו כי אם לא יפריע בשיעור יוענק לו פרס, ביום אחד התעצל הנער מלקום ממשכבו עד שעות אחר הצהרים, ומיד תבע את שכרו משלם, הן היום לא הפרעתי לאיש. ותו וכי אין תיאור נאה יותר לעבודת המידות של השלום והאחדות מאשר עצלות ושפלות.

והתשובה היא אכן כך הוא, חז"ל השרישו לנו, כי חזקה אין אדם עומד על שלו ושותק. מכח חזקה זו הותר לרצוח את הבא במחתרת, כי בורא העולם יוצר האדם גילה לנו כי באמת אין לאדם כוחות הנפש

בענין טלטול תאורת חרום ושאר מכשירי חשמל ניידים בשבת

באחת מלילות שב"ק בחורף האחרון, כאשר מזג האוויר בחוץ היה סוער במיוחד והיה קיים חשש גדול להפסקות חשמל, נתעוררה שאלה בביה"מ אם מותר לטלטל תאורת חרום נייד בשבת. והנה נתעוררו לי בזה הרהורי דברים, ועלה בליבי לשתף את חברי הת"ח פה ובכ"מ שהם, בדברים שהעלתי בזה בס"ד.

להם תשישי היתר זה תלוי בזה, אם לצורך תשימש יש הכרח לעבור על איסור שבת תמיד [בין דאורייתא ובין דרבנן], זה נחשב לכל הפחות ככלי שמל"א. אולם באופן שלצורך תשימש אין הכרח לעבור על איסור שבת תמיד, אזי כל זמן שהמכשיר פועל י"א שהוא מוקצה לגמרי מחמת החשמל שבו אפי' אם אין בו חוט להט ואין לטלטלו בידים כלל, וי"א שרק אם יש בו חוט להט הדין כן, וי"א שנחשב ככלי שמל"א שמותר לטלטלו לצו"ג, וי"א שנחשב ככלי שמל"א שמותר לטלטלו אף לצורך שימור הכלי עצמו. ואם המכשיר כבוי י"א שנחשב ככלי שמל"א, וי"א שנחשב ככלי שמל"א.

ה. ולפי"ז אם נבוא לדון לענין טלטול תאורת חרום בשב"ק, א"כ לגבי התנאי שצריך שיהיה בו תשישי היתר, אז אף שאין ידוע שיש נוהגים להשתמש בו תשישי כזה, מ"מ אין לך שעת הדחק גדול מזה, ואם נסמוך על המתירין בשעה"ד יהיה לו דין של כלי שמל"א שמותר לטלטלו לצו"ג, ואם נצרף לזה את התשו' של האג"מ שבכה"ג שהפעלת המכשיר כרוכה בהפעלה ראשונית בלבד זה נחשב כמלאכתו להיתר, אז יהיה מותר לטלטלו אף לדעה המחמירה בשעת הדחק [ואף אי נימא דלא בריירא לן דעתו של האג"מ מחמת הסתירות הנ"ל, מ"מ נלע"ד דאף אם נניח הדבר כספק בדינו [וכמו שנמצא במקו' א' בדעתו של הגרש"ז, וכן"ל], נראה לכאורה דסגי בזה לכה"פ להקל כהדעה המיקלת בשעה"ד]. אמנם אם נדון מצד הסוכרים דהוי מוקצה מחמת החשמל שזורם בתוכו שהוא כשלהבת, אז יהיה תלוי לכאורה בסוג הנורות, אם זה נורות ליבון שיש בהם חוט להט יהיה אסור לכו"ע לטלטלו, ובשאר סוגי הנורות שאין בהם חוט להט זה יהיה תלוי במח' הנ"ל, שלדעת הגר"ש ואזנר ויברל"ח א"ה הגר"נ קרליץ יהיה אסור לטלטלו בידים אף כשהוא כבוי כל זמן שהוא מחובר לשקע החשמל, שהרי בזמן זה הוא טוען את הסוללה ונמצא שזורם בו חשמל כל הזמן, ורק בזמן שאינו מחובר לשקע החשמל והוא כבוי אז אין החשמל זורם בו, אלא שזה אינו נידון כאן שהרי אינו יכול להפעילו בשבת, ולשאר הפוסקים שלא החמירו בזה יהיה מותר.

אמנם עיינתי בשבות יצחק (פי"ד) ומצאתי שכת' בשם הגריש"א להחמיר גם בנורות פלורוסנט, אך לא נתפרש שם מה הטעם. שוב כיררתי אצל הרב המחבר, וא"ל שהטעם משום דילמא אתי לאחלופי בנר דאסור בטלטול מחמת השלהבת, ולא מצד החוט להט שבו. והוסיף הרב הנזכר שהראה בזמנו להגריש"א את נורות הלדים החדשים ואסר ג"ז מהאי טעמא. מיהו לכו"ע יהיה מותר לטלטלו בשנוי לכה"פ ע"י טלטול בגופו [וכן איתא בשבט הלוי הנ"ל ע"ש].

ו. והנה מלבד כל הנ"ל, ישנם מכשירי חשמל שמוקצים מחמת חסרון כיס דקי"ל (סס"ח ס"א) שאסור לטלטלם אפי' לצו"ג, ואכמ"ל מחמת קוצר היריעה [נעניין שלמי יהודה פ"ב ססק"א, וחוש"ש פמ"ב ססק"א ופמ"ה סק"ה].

ובשולי הגליון אציין שאין לסמוך על הדברים הלכה למעשה, ולא הובאו אלא לחדוותא דשמעתא.

ג. אשמח מאד לשמוע הארות בענין זה מהת"ח.

א. קי"ל (או"ח ס"ח ס"ג) דכלי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטלו בידים לצורך גופו [פי' לצורך שימוש המותר בשבת]. אמנם נחלקו הראשונים והאחרונים באופן שאין רגילות להשתמש בכלי תשישי של היתר כלל, אם הכלי עולה בדרגת איסורו למוקצה מחמת גופו [פי', כדבר שאינו כלי כלל כגון אבנים ועפר וכיוצ"ב], דקי"ל (שם ס"ז, ובהגה) שאסור לטלטלו בידים כלל. ולמעשה נקטו הפוסקים להחמיר בזה, ובשעת הדחק יש שהורו להיתר (עיין ארח"ש ח"ב פי"ט ס"ו ובהער' שם). ולפי"ז עולה לכאורה שרוב מכשירי החשמל אסורים בטלטול בידים.

ב. אלא שיש לעיין אם כל מכשירי החשמל מוגדרים ביסודם ככלי שמל"א, או שמא ישנם כאלו שיש להם גדר של כלי שלאכתו להיתר, דקי"ל (שו"ע שם ס"ד) שמותר לטלטלו בידים אף לצורך שימור הכלי עצמו, וכ"ש לצו"ג.

ולכאורה יש לחלק בין שני סוגי מכשירים, א. מכשיר שהשימוש בו הוא ע"י הפעלה ראשונית ולאח"מ נמשך פעולתו מאליו ואין צורך להפעילו כל זמן השימוש, כגון מאורר ומנורה וכיוצ"ב, ב. מכשיר שהשימוש בו הוא ע"י הפעלה תמידית כל זמן השימוש, כגון מקל בלנדר ומכונת תספורת וכיוצ"ב.

והנה זה ברור שהסוג השני מוגדר ביסודו ככלי שמל"א כיון שלצורך השימוש בו האדם מוכרח לעבור על איסור תמיד, אבל הסוג הראשון שלצורך השימוש בו אינו מוכרח לעבור על איסור תמיד, ויכול להפעילו קודם השבת ופעולתו ימשך מאליו, יתכן שיחשב ככלי שלאכתו להיתר.

ובאמת ידוע שהאג"מ (או"ח ח"ה סי' כ"ג) רוצה לומר שנחשב ככלי שמל"א [מיהו יש קצת סתירה לזה ממקומות אחרים (ח"ג סי' מ"ט, וח"ד סי' צ"א אות ה', וח"ה סי' כ"ב אות כ"ב) דכת' שנחשב כלי שמל"א וצ"ע], אכן הגרש"ז (שש"כ פי"ג סל"ה) טוען שנחשב ככלי שמל"א. אמנם במקו' אחר (מנח"ש ח"א סי' ט' עמ' נה) מובא בשמו שנשאר בספק לגבי זה, אלא שס"ל שאם המכשיר כבוי אז בודאי נחשב ככלי שמל"א ע"ש.

ג. ומ"מ יש לדון, דאף אי נימא שמצד התשישי, המכשיר נחשב ככלי שמל"א, מ"מ אפשר שיהיה מוקצה מצד החשמל שזורם בתוכו בזמן פעולת המכשיר, שנחשב לכאורה כשלהבת המוקצית לגמרי.

אמנם גם כאן יש לחלק בין שני סוגי מכשירים, א. מכשיר שיש בו חוט המתלהט, כגון נורות ליבון ומכשירים עם גוף חימום, ב. מכשיר שאין בו חוט המתלהט כגון מאורר וכיוצ"ב.

והנה לגבי הסוג השני מובא בשם הגר"נ קרליץ (חו"ש ח"ג פמ"ב סק"א), שס"ל שכל זמן שהמכשיר פועל הוא מוקצה לגמרי. וכעין זה כתב בשבט הלוי (ח"ח סי' קס"ז אות ה') שכיון שיש ספק בדבר יש להחמיר שלא לטלטלו בידים כל זמן שדולק. אך משאר הפוסקים משמע שלא חששו לזה. מיהו לגבי הסוג הראשון דעת הפוסקים לאסור בטלטול, ומחשיבים את המכשיר כבסיס לשלהבת.

ד. המורס מן האמור עד כאן, שמכשירים אין להם תשישי היתר כלל, תלוי במח' הראשונים והאחרונים כנ"ל. אבל מכשירים שיש

בענין פטירתו של דוד המלך ע"ה

והביאורים על ה'תוספת שבת' (באות ג') מקשה על דברי ה'מחצית השקל' שטען שמסתמא בגדיו של דוד המלך לא היו ראויים לשלמה המלך, מכיון שאם היו צריכים תיקון ז"א מכיון שבגד שמחוסר תיקון אינו נחשב מוקצה, והראיה שהרי בשיירי מטלניות כתב (השו"ע) שאם יש בהם ג' על ג' מותר לטלטלם בשבת מכיון שסופו לתפור אותם בתור תלאי לבגד של עני לכן זה נחשב כלי, ומוכח משם שאע"פ שהמטלניות הללו מחוסרים תיקון דהיינו תפירה בפועל בבגד בכל זאת הם לא נחשבים מוקצים ויש עליהם שם בגד וממילא גם כאן החיסרון של התיקון לא צריך לעשות את בגדיו של דוד מוקצים, והדר קושיא לדוכתא מדוע לא טלטלו את דוד אגב בגדיו, שהרי ראויים הם לשלמה בנו?

הביאורים (שם) מתרץ שזה אינו קשה מכיון שהחזו"א (כלים, ל"ב אות ט"ו) כתב שבגד שהוא ג' על ג' ראוי לקפל בתוכו דבר אבל זה עדיין לא עושהו כללי, עד שהוא היה ראוי לעשיית תלאי, ולפי"ז יתורץ דבריו של המחצה"ש שמכיון שבגדיו של דוד היו ראויים למלך אחר, במטרה מכוונת ללבוש אותו ולא בכדי לקפל בהם דבר, ומכיון שעכשיו הם לא ראויים ללבישה, אלא רק לקפל בתוכם דבר, לכן אין עליהם תורת כלי והם מוקצים ולא יכלו לטלטלו אגב בגדיו.

החת"ס (בגלינותיו על שו"ע) תירץ נוסף לקושיא זו, שהנידון לא היה מצד איסור מוקצה אלא מצד איסור הוצאה מרשות לרשות, וזה כל ההיתר להניח כיכר או תינוק הוא משום שהמת נעשה מיטה לתינוק, והא קי"ל שהמוציא חי במיטה עליו מכיון שהמיטה טפילה לו ואותו דבר גם כן המת טפל לתינוק, אבל בגדיו של המת גם אם הם חשובים אין המת משמש מיטה להם ואינו טפל להם, ואורבה הם רק עוטפים אותו ומשו"ה אין לטלטלו אגב בגדיו.

ובספר 'מתוך מדבש' מתרץ, שהיו צריכים להוציא את דוד מרה"ר לרה"י ולכן לא יכלו לטלטלו על ידי בגדים, מכיון שאסור להוציא בגדים מרה"ר לרה"י, לכן העדיפו לטלטלו ע"י כיכר פחות מכשיעור ותינוק חי שנושא את עצמו ואין חיוב בהוצאתם.

בקונטרס 'חסדי אבות' (למהר"י מקוטנא בסוף ספר 'יבין דעת') שואל שהרי הרמב"ם כתב (בהל' ס"ת פרק ד' הלכה ב') שהמלך צריך ללכת תמיד אם ס"ת ותלוי על זרועו, וא"כ למה לא טלטלו את דוד המלך אגב הס"ת שהיה תלוי על זרועו, ומביא שהרמ"מ מפבניץ תי' שדוד נפטר בלילה שאז אין חיוב ללכת עם הס"ת על זרועו. ומקשה ה'חסדי אבות' ע"ד שהרי כת' בזה"ק שדוד היה אחד מאלו שנפטרו בער"ש משמע שהוא נפטר בערב, שזה עדיין נחשב יום ולא לילה, עיי"ש.

וכתב ה'אמרי דוד' על הקושיא למה לא טלטלו את דוד המלך אגב הס"ת שמה שכתוב שצריך שיהיה הס"ת תלוי על זרועו זה לא דוקא אלא צריך שזה יהיה עימו תמיד, ואפשר"ל שכשיצא דוד המלך לבוסתנא בדרך ארצי הס"ת לא היה עליו, לכן לא יכלו לטלטלו אגב הס"ת שבזרועו, ומסיף שכמו שבגדיו של דוד המלך לא היו ראויים לשלום אדם, כך גם הס"ת שהיה על זרועו לא היה ראוי לשלום אדם, ואת"ל שבשלימא הבגדים שלו לא היו ראויים לשלמה המלך מכבוא' לעיל אבל הס"ת שלו כן היה ראוי לשלמה המלך, וכאן אין לומר את תי' המחצה"ש שהס"ת לא היה למידת שלמה המלך מכיון שהס"ת לא היה עשוי למידת אדם, ועיי"ש עוד מש"ת ה'אמרי דוד' בזה שהס"ת היה מוקצה לכל ישראל מלבד לשלמה, ושלמה לבדו לא היה יכול לטלטל את הס"ת יחד עם אביו ולהכניסו את החמה לכן הוכרחו להניח תינוק או כיכר לצורך הטלטול.

ויש שמתרצין על הקושיא של ה'חסדי אבות' שברגע שדוד המלך נפטר והוא נפל אם הס"ת מיד הרימו את הס"ת כדי שלא יהיה הס"ת מונח בבזיון ולכן לא יכלו לטלטלו אגב הס"ת. ■

חג השבועות כידוע הוא זמן פטירתו של דוד המלך ע"ה, ונזכיר כאן קצת דברי תורה בענין פטירתו. דהנה אמרו חז"ל (שבת ל':) שדוד המלך ע"ה נפטר בשבת, ובא שלמה בנו ושאל את הסנהדרין אבא מת ומוטל בחמה ואין אפשר לטלטלו? והם השיבוהו שניח עליו כיכר או תינוק ויטלטל את אביו אגב הכיכר או אגב התינוק. ובשו"ע (סי' ש"א סעי' ד') מביא שיש מי שאומר שלא הצריכו כיכר או תינוק אלא למת שהוא ערום, אבל אם המת מלובש בכסותו לא צריך כיכר או תינוק אלא אפשר לטלטלו אגב כסותו.

והנה המג"א מביא (שם, ס"ק ט"ז) בשם הש"ה ה'ק', ששאל אם כך הרי דוד המלך כשהוא נפטר הוא היה לבוש בבגדיו, ואפילו הכי לא טלטלו אותו אגב בגדיו, וראים שאי אפשר לטלטל את אגב בגדיו? ומתוך המג"א שלא קימא מכיון שבגדיו של דוד המלך היו מוקצים מכיון שאסור לכל אדם ללבושם כי שורפים את בגדי המלך אחרי פטירתו, כמבואר במבואר ע"ז ששורפים על המלכים מה שא"כ בגדיו של מת גריל אינם מוקצים, ולכן לא טלטלו את דוד המלך אגב בגדיו, וכן תי' הט"ז (שם, בס"ק ד').

והתוספת שבת (שם, בס"ק ט"ז) דוחה את תירוצם של המג"א והט"ז וכתב שהרי בגמ' (בב"ב) מבואר שאם בגדי המלך ראויים למלך אחר לא שורפים אותם כי מותר למלך אחר להשתמש בשרביטו של מלך אחר, ואם כן בגדי דוד המלך היו ראויים למלך אחר, וא"כ אינם מוקצים, והדר קושיא לדוכתא למה לא טלטלו את דוד המלך אגב בגדיו?

ובתוספת שבת (שם) מתרץ בשני אנפי: א' שמכיון שקוברים את המת אם תכריכים הרי הם בטלים לגבי המת, וא"כ אפשר לומר כאן שדוד המלך היה לבוש בבגדים חשובים ושלמה בנו רצה לקבור אותו בהם וממילא הם בטלים לגביו, ואי אפשר לטלטלו אגב בגדיו, לכן היו צריכים כיכר או תינוק. ב' עוד תירץ, דהנה מבואר בשו"ע (יו"ד) שמי שנפל ומת קוברים אותו בבגדיו, וממילא מכיון שאצל דוד המלך אפחת דרגה ומית (כמבואר שם בגמ') אזי היה לו דין כמי שנפל ומת, ולכן היו צריכים לקבור אותו בבגדיו והם היו בטלים לגביו, לכן היו צריכים כיכר או תינוק כדי לטלטלו.

והקשה ה'מחצית השקל' (שם) על תירוצו השני של ה'תוספת שבת' שהרי כל הטעם שמי שנפל ומת קוברים אותו בבגדיו זהו משום שיש צורך למנוע דם ונבלע בבגדיו, ואולי נבלע בבגדיו רביעית, דם שזה דם הנפש, וזה טעון קבורה. לכן קוברים אותו בבגדיו, אבל אדם שמת על מיטתו שלא יצא ממנו רביעית דם, וכן מי שמת בקור שמת לא יצא ממנו רביעית דם לא צריך לקבור אותו בבגדיו, אלא בתכריכים, וממשמעות הגמ' (בבב"ב) (שם) משמע שדוד המלך לא מת מהנפילה ולא יצא ממנו דם, ואם כן לא צריך לקבורו בבגדיו ואינם בטלים לגופו, וא"כ שוב קשה למה לא טלטלו את דוד המלך אגב בגדיו?

ומכח קושיא זו אומר ה'מחצית השקל' שצריך לומר כמו תירוצם של המג"א והט"ז. ומסיף ה'מחצית השקל' שעל מה שדחה ה'תוספת שבת' לעיל את תירוצם של המג"א והט"ז אפשר לומר, בהקדם זאת שהרי ידוע שמלבוש שמתוקן לאדם אחד בקושי ימצא אדם נוסף שבגדיו יהיו מתאימים למידתו כי אדם זה הוא ארוך, ואדם זה הוא קצר, אדם זה שמן ואדם אחר רזה, ובשלימא אם בגדיו של דוד המלך היו ראויים לכל אדם, אזי היינו יכולים למצוא משהו שבגדיו מתאימים לו ואז היה אפשר לטלטל את דוד המלך אגב בגדיו מכיון שאם רואים למשהו, אבל עכשיו שבגדיו אסורים לכל אדם ומותרים רק לשלמה המלך שהוא היה המלך הבא, אז אפשר לומר שבגדי דוד המלך לא היו כמידת גופו של שלמה המלך והם היו צריכים תיקון כדי שיתאימו לו ומכיון שבלי התיקון הם לא היו ראויים לו אז ממילא הם היו מוקצים ולא היה אפשר לטלטל את דוד המלך אגב בגדיו לא היו צריכים לטלטלו אגב כיכר או תינוק.

והנה ה'אמרי דוד' מביא ראיה לדברי ה'מחצית השקל' שודאי שבגדיו של דוד המלך לא היו ראויים לשלמה המלך מכיון שכשדוד המלך נפטר הוא היה בן שבעים, ואילו שלמה המלך היה רק בן י"ב ופשוט שבגדיו של דוד המלך לא היו מתאימים לשלמה המלך.

לעיי"נ זקני הר"ר שמואל בהר"ר יוסף וצ"ל,
נלב"ש ה' אדר תשע"ג. תנצ"ב.ה.

בדין בורר אוכל מאוכל במין אחד שאחד מותר והאחר אסור

שמביא הר"ן שכתב בד"ה ועוד כשחולק על הר"ף שסובר דמיירי דווקא ביו"ט משום ה"ט שבורר את החלב שהוא אוכל מתוך העז שהוא פסולת וע"ז כתב ואע"פ שהיא אסורה לישחט בשבת אין איסור זה מוציאה מתורת אוכל לעשותה פסולת אוכלין דהא חזיא לגויים ולחולה וחזיא למחר עש"ה ולכאור' משמע שדווקא משום ה"ט בחזיא למחר לא חשיב פס' ולא באסור קבוע כמו גיד וערלה, אולם יש לדון בכוונת הרמב"ן אם כוונתו בא"נ שכל אחד טעם בפנ"ע ולפי"ז בכל איסור שייך כן דחזיא לגוי וגם אי לא חזיא לגוי כגון שהוא איסור"נ חזיא לחולה שיש בו סכנה, וא"ד דכוונתו דווקא באופן שיש כל הני ג' טעמים וכנ"ל, ואולי יש לדקדק מלש' הרמב"ן שכתב דחזיא לגויים ולחולה ושוב מוסיף וחזיא למחר, ויש כאן שני טעמים להיתר א': דחזיא לגויים ולחולה ב. חזיא למחר ולפי"ז לא סגי דחזיא שחולה לבד לא צריך חזיא לגויים בחולה שיש"ס לא מחשיבו כדבר הראוי לאכילה כיוון דאינו מצב קבוע כגויים ולפי"ז בערלה וכל איסור הנאה יהי' הדין אחרת, וצ"ע.

ויש שרצו לדון לפי הצד הזה שצריך חזיא לגויים, דאולי גם איסור"נ ש"ד, דהן אמנם שאסור לנו לתת לגויים מכל מקום הם עצמם נוהגים לאוכלו, ומש"ה שפיר יש לזה שם אוכל משום כך. ויש שדנו עוד לתלות ד"ז במחלוקת ר"ש ורבנן בכורות (דף ט'): לגבי ערלה וכה"כ וכל איסורי הנאה דרבנן ס"ל דמטמאין טומאת אוכלין, ור"ש ס"ל דאין מטמאין טומאת אוכלין. וטעמא דר"ש מבואר שם דכיון שאי אתה יכול להאכילו לאחרים לא מטמא טומאת אוכלין ולכאור' רבנן ס"ל דהן אמנם שאסור להאכילו לאחרים מ"מ כיון שהם עצמם אוכלין מזה שפיר הו"ל שם אוכל, ויש לדון כיו"ב לגבי שם אוכל אצל בורר, ואכמ"ל.

ושמעתי לבאר בזה ולחלק, נדון בראשונים בחולב עז מניקור גיד המבואר בשו"ע דשרי דשאני בהמה בחייה שאין לזה שם אוכל כלל אלא ד"ע שמותר לשוחטה ביו"ט אנו רוצים להחשיבו כאוכל מעכשיו, וע"ז כתבו הראשונים דלא נחשב כאוכל ע"י אפשותו השחיטה אא"כ מותר לשוחט ביממו, ואל"כ לפנינו אפשרות של השחיטה ושוב הוי כבע"ח בעלמא ולכן הוי כבורר חלב מתוך בע"ח והוי ב' מינים, אולם בכל מאכל שא' איסור והשני היתר שניהם אוכל באותו מידה, ובזה כו"ע יודו דמחמת האריא דרביע עלי' לא נחשב כפסולת או כמין אחר, ורק בבהמה שבעצמה היא בע"ח ולא אוכל צריכים לדון על שלב מוקדם לעשותו לאוכל ולזה בעינן היתר שחיטה באותו היום לעשותו לאוכל, ומיושב שפיר פסק השו"ע והפוסקים שנקטו בפשיטות שכה"ג ל"ח בורר.

ועוד י"ל דהנה לש' התוס' שם וכן הרמב"ן ועוד ראשונים אבל בשבת לא חזיא לשחיטה כמו דש חשיבא וכו', ויש לדון לחלק בין גדר שני מינים בדש לבד שני מינים כבורר דברש עקר הפירוק הוא הפירוק אלא גדר שמוגדר במפרק אא"כ הם שני מינים ובזה הוא דסגי לו במה שאחד מותר והשני אסור כיון שיסוד המלאכה הוא המפרק בזה שמוציא החלב מהעז, אולם כבורר כל גדר המלאכה היא ברירת דבר מדבר והשני מינים הוא היסוד בהגדרת המלאכה, ולכן באופן שהוא רך איסור ואריא דרביע עלי' לא סגי בזה להיחשב כב' מינים ואכמ"ל. אולם בחלק מהראשונים הלש' הוא בורר כ"כ בר"ן וכן הביא במהרש"א כדעת המרדכי וגם בדברי התוס' נתקשה מהרש"א שלכאור' סותרים ד"ע שבתחילה כתבו לש'

יש לדון בדין בורר אוכל מאוכל באותו מין, איך יהא הדין באופן שהאחד אסור באיסור ערלה וכיו"ב וחבירו מותר, האם מחמת האיסור נחשב התפוח של הערלה שונה מהתפוח של ההיתר והוי כשני מינים ושייך בזה בורר, או דלמא כיוון דסו"ס מין אחד הוא אין בכוחו של האיסור להחשיבו כמין אחר ול"ה בורר.

והנה בשו"ע (סי' שי"ט) במקומו, לא מדובר בזה בפוסקים, ומה שמצינו זה (בהל' יו"ט סימן ת"ק ס"ו) שנוהגין לנקר בשר מיו"ט ולהוציא את הגיד מהבשר, וכתב המשנ"ב (שם ס"ק כ"ט) בתוה"ד דבנקור ליכא לתא דמלאכה, יעו"ש. ויש לעי' למה אין בזה משום מלאכת בורר שבורר את הגיד האסור מהבשר. וכתב במג"א (שם סק"ב בתוה"ד) וז"ל: 'ידוע לא מקרי' ברירה דברירה ל"ש אלא בדבר המעורב, אבל הכא הוי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי. וכ"כ המרדכי בסתמא וברירה ל"ש כאן, ואפי' למש"כ (בס' תק"י) היינו בדבר שהוא פסולת גמור או בשני מיני אוכלין אבל הכא מין אחד ואינו פסולת אלא איסורא דרביע עלי' עכ"ל. וכן מבואר בפר"ח (שם, סק"ו) וז"ל: 'דל"ש איסור בורר אלא במשמרת שבורר היין מהשמרים או כבורר אוכל מתוך פסולת או פסולת מתוך אוכל וכו', אבל בנקור שהכל הוי בשר ואינו אלא מין אחד אלא שמה שמפריד זה מזה אינו אלא מחמת אריא דאיסורא דרביע עליה לית ביה איסור בורר' עכ"ל, ומתבאר מדבריהם דכה"ג לא חשיב בורר דעי' איסורא ל"ח כמין אחר אלא אריא הוא דרביע עליה, ואין בזה משום בורר.

וכבר העירו דלכאור' בד"ז נחלקו הראשונים להדיא בשבת (קמ"ד): לגבי הא דאמר' התם סוחט אדם אשכול לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה אר"ח מדברי רבינו גלמך חולב אדם עז לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה, וכתבו שם בתוס' דהיינו דווקא ביו"ט דחזיא בהמה לאכילה אבל בשבת לא חזיא לשחיטה כמו דש חשיבא שהבהמה היא כפסולת וכשחולב הוי כנוטל אוכל מתוך פסולת. וכן בר"ן (שם) הביא כן בשם הר"ף וז"ל: 'כתב הרב ז"ל דווקא ביו"ט אבל בשבת אפי' לתוך הקדירה אסור והוי אע"ג דשרי לסחוט אשכול ש"ע לתוך הקדירה בשבת היינו משום באשכול גופי' ראוי לאכילה משא"כ בעז לא חזיא בשבת ואי שרינן לחלוב לתוך הקדירה כו' מ"מ הו"ל כבורר אוכל מתוך פסולת הלכך דוקא ביו"ט בעז גופי' חזיא לאכילה אבל בשבת דלא חזיא לאכילה לא, ואחרים חולקים דכי היכי דשרינן לסחוט אשכול ש"ע אפי' לתוך הקדירה בשבת הכ"נ שרינן לחלוב עז לתוך הקדירה ואפי' בשבת וכ"ת היכי שרינן דהא הו"ל בורר אוכל מתוך פסולת י"ל כיוון דעז גופא חזיא לאכילה ואיסורא הוא דרביע עילוה לא מקרי פסולת", ע"ש.

וא"כ לכאור' דין השו"ע שמותר לנקר את הגיד ביו"ט ואין בזה משום בורר כיוון דאסור הוא רק בגדר אריא הוא דרביע עלי' ולא הוי משום כך כמין אחר או כפסולת, הינה כדעת האחרים המובא בר"ן ולא כדעת הר"ף והתוס' שס"ל שגם באוכל מאוכל שייך שם בורר כיון דאסור לשחוט בשבת, וצ"ע למה לא הזכירו דעת ראשונים הנ"ל. וביותר שי"ל שגם האחרים בפליגי זהו דווקא באיסור שבת דעומד לאכילה בימי השבוע ולא הוי אלא איסור זמן ולא בהפצצא ואולי באופן שהאריא דרביע עלי' הוא איסור חפצא כו"ע מודים דהוי פסולת משו"ה, ולמה סתם כן השו"ע בנקור גיד מהבשר. וכן משמע קצת בדברי הרמב"ן שם (שהוא לכאור' האחרים

שיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו ותן חלקינו בתורתך

כי כל ישעו וכל חפצו להגיע לזמן ההוא. וא"כ בכל יום ויום שאנו סופרים ספירת העומר וכו' אנו מראים את חפצנו ותשוקתנו להגיע אל יום קבלת התורה, ממילא עולה הבקשה מאליה שהקבלת תורה תהיה בשלמות, וזאת ע"כ שיבנה ביהמ"ק. וא"ש.

[אך לפי הנוסח: "הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת ביהמ"ק", דחוק לפרש הכי. מדנקט "עבודת ביהמ"ק". וה"מלאה ארץ דעה את ד'" משתייך לבנין המקדש ואין צורך לייחד בפרטות את העבודה שבו.]

וזהו הביאור במה שאומרים ב"ברין שמיא": "ופורקן ימינך אחיז לעמך בבית מקדשך ולאמטוי לנא מטוב נהורך". היינו: שע"י בנין המקדש יגיע לנו מ"טוב נהורך" - שזה התורה. שהרי אומרים בברכת "שים שלום" - "כי באור פניך נתת לנו ד' אלקינו תורת חיים" וכו' א"כ הדבר הטוב שבהארת פנים של הקב"ה זה התורה. וזה יגיע לנו ע"י "פירוקן ימינך בבית מקדשך" דע"י ה"שיבנה בית המקדש" יהיה "ותן חלקינו בתורתך".

וכן זוהי הבקשה בסיום השמו"ע "עשה למען תורתך", היינו: שהקב"ה יגאלנו למען התורה, דהלא בגלות, כש"מלכה ושריה בגוים", אזי: "אין תורה".

ומאליו מבואר טעם הזכרת "בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא וכו' ולמבני קרתא דירושלם ולשכלל היכלא בגוה" בקדיש דסיום מסכת. דסיום, זהו זמן של שלמות כלשהי, דאדם סיים חלק בתורה. ולפיכך אמרינן השתא דהשלמות האמיתית בתורה תהיה רק ב"עלמא דהוא עתיד לאתחדתא וכו' ולמבני קרתא דירושלם". ואתי שפיר.

ובזה יל"פ להנאמר בזמירות שבת [בזמר "ידיד נפש"] "כי זה כמה נכסוף נכספתי לראות מהרה בתפארת עוזך". והיינו: דהתורה נקראת "עוז", ע"י וזבים (קטז). דכשניתנה תורה לישראל שאלו אומות לבלעם מה יש כעת בעולם. וענה להם שהקב"ה נותן לישראל חמדה גנוזה תתקע"ד דורות, שנאמר "ד' עוז לעמו יתן". וכן א"י בשהש"ר (ב', י') "אין עוז אלא תורה". ובפסיקתא נאמר: "נהלת בעוזך" - זו תורה. ובחבוק (ג', ד') "ושם חביון עוזך" ופי' המפרשים שם דקאי אתורה. ואיתא בזוה"ק (שמות נ"ח). ז"ל: "דכל זמן דיש ישראל מתעסקין באורייתא, ימינא איתתקף ואיתבר חילא ותוקפא דעכו"ר בגין דא אורייתא איתקריאת עז כמה דאת אמר ד' עוז לעמו יתן". וכן בהקפות בשמחת תורה אומרים "נגיל ונשיש בזאת התורה כי היא לנו עוז ואורה". וב"משך חכמה" (פרשת שמעי בהפטרות) עה"פ "דודו מכרכר בכל עוז לפני ד'" כתב דפירושו הוא דודו המע"ה היה מכרכר עם התורה. דמלך נכנס ויוצא וס"ת עמו. יעו"ש עוד. ובהו מבואר הא דהארון שהוא מקום משכן ללוחות והתורה, מכונה בשם "ארון עוזך" (תהילים קל"ב, ח'). ובסליחות (בפזמון "מלאכי רחמים") אומרים: "לא שכחה בכל זאת מכתב עוז חביון" - שזו התורה.

וכן התורה נקראת "תפארת" כדחזינן בברכות (נ"ח). דדרשינן "והתפארת - זו מתן תורה".

ומכיון דע"י הגאולה יהיה "מלאה הארץ דעה את ד'" לפיכך נקט על הגאולה בהאי לישנא "לראות מהרה בתפארת עוזך" דכאמור "תפארת" ו"עוז" מבטאים את התורה. ורק כשיבנה ביהמ"ק יהיה את ה"ותן חלקינו בתורתך". במהרה בימינו אמן. ■

הנה, ברכת "אהבה רבה" הנאמרת קודם ק"ש נסובה כולה על התורה. ויש לעיין מאיזה טעם נכנס לברכה זו בקשת "והביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ ותולידנו קוממיות לארצנו". מה שייכות בקשה על קיבוץ גלויות לברכה שנתקנה על ענין התורה.

כשמחזירים את הס"ת לארון קודש אומרים "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו: עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר: דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום" ומסיימים בפסוק מאיכה: "השיבנו ד' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם". וצריך ביאור פשר דבר זה, האין קשור פסוק זה להאמור עד השתא.

אחר ספירת העומר אומרים "הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת ביהמ"ק למקומה במהרה בימינו". ויש לעיין בטעם הדבר. [יעינן משנ"ב (תפ"ט, סק"י ובשעה"צ) מש"כ בזה]

בקדיש בסיום מסכת ישנו נוסח שלא מצינו שיוזכר כמותו בשום קדיש מלבד בקדיש דסיום מסכת - "בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא וכו' ולמבני קרתא דירושלם ולשכלל היכלא בגוה". והדבר אומר דרשני, מה ראו לנכון לתקן תוספת זו דווקא בעת סיום מסכת.

תנן באבות (פ"ה משנה כ') "יהי רצון מלפניך ד' אלקינו שיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו ותן חלקינו בתורתך ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות". וסדר הדברים תמוה. דאחר אומרו "שיבנה ביהמ"ק" היה צריך להמשיך "ושם נעבדך ביראה כימי עולם". והאין נכנס ביניהם "ותן חלקינו בתורתך".

ומבאר זאת הגר"א (בסוף הפרק) וז"ל: "...ואין תורה בלא בית המקדש כמש"כ "מלכה ושריה בגוים אין תורה", אמר יה"ר שיבנה וכו' כמש"כ "ומלאה הארץ דעה את ד'" עכ"ל. היינו: מכיון דאין תורה בלא ביהמ"ק, א"כ אחר שאמר "יה"ר שיבנה ביהמ"ק" זהו המקום לבקש "ותן חלקנו בתורתך" דרך אז יהיה "ומלאה הארץ את ד'".

ומעתה יש לבאר שפיר דוהו הטעם שבברכת אהבה רבה נכנסת בקשת "והביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ ותולידנו קוממיות לארצנו" - דרך אז יהיה "ומלאה הארץ דעה את ד'", ד"מלכה ושריה" אינם בגוים.

וזהו ג"כ הביאור שכשמחזירים את הס"ת לארון מסיימים בפסוק "השיבנו ד' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם", משום דרך אז - כשהקב"ה יגאלנו ויחדש ימינו כקדם, יהיה לנו את התורה. וכמו"כ בשני וחמישי, "יהי רצון" הראשון שאומרים מיד אחר קריאת התורה זהו: "יהי רצון מלפני אבינו שבשמים לכונן את בית חיינו ולהשיב שכנינו בתוכנו ונאמר אמן". ובשבת כשמוציאים את הס"ת אומרים "אב הרחמים הטיבה ברוצונך את ציון תבנה חומות ירושלים" ויל"פ כ"ז כאמור.

והנה לדעת הגר"א אומרים אחר ספירת העומר "יה"ר שיבנה ביהמ"ק" [כן משמע ב"מעשה רב" (ס"ט)] וכדעת התוס' במגילה (כ'). ד"ה כל ועוד ראשונים. בשונה מהנוסח: "הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת ביהמ"ק למקומה".

ולפי"ד הגר"א יש לבאר טעמא דמילתא שאחר ספירת העומר מבקשים על בני המקדש, דזה תואם היטב עם דבריו עצמו שהבאנו לעיל, דהלא ספירת העומר היא ההכנה לקבלת התורה וכמש"כ בספר "החנוך" (מצוה ש"ו) "נצטוינו למנות ממחרת יו"ט של פסח עד יום נתינת התורה להארות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף אל לבנו...כי המנין מראה לאדם

בגדר חיוב קריאת שנים מקרא ואחד תרגום

ומדסתם המחבר נראה בזוה מקיים קריאת התרגום בקריאת המקרא וכן פ' המ"ב, ומב' דיסוד תקנת תרגום היינו קריאה שלישית דמקיימה ע"י קריאת התרגום וכפירש"י.

והמ"ב בסק"ג הוסיף דיש מחמירים לקרות פירוש ירו' על עטרת ודיבון, ואי נימא כהנתבאר בע"כ דאין כוונת המ"ב לגרוע החובה מקריאת המקרא ג' פעמים בכדי לקיים ש' רש"י אלא להוסיף דבעינן שיקרא אף הפי' בכדי לקיים ש' הרא"ש.

ומעתה יש לתמוה דבסעי' ב' איפסקא הלכתא דמהני לצאת יד"ח אף בפירש"י ויר"ש יקרא שניהם, ובב' הגר"א ציין המקור דאין זה מדברי הרא"ש לדליל.

ויל"ע דמאחר דבס"א איפסקא הלכתא דמחוייב לקרות עטרת ודיבון ג' פעמים בע"כ דאיכא חיוב ג' קריאות וא"כ היאך מקיים קריאה שלישית בקריאת רש"י.

וצ"ל דס"ל לשו"ע דבפי' רש"י שייך לקיים אף דין קריאה אך צריך ליתן טעם לפי"ז מה נימא בפסוקים שאין בהם פירש"י על כל הפסוק היאך יוצא בזה קריאת כל הפסוק וצ"ל שכיון שלענין משמעות הפסוק היה די לרש"י בפי' חלקו בע"כ שזהו תוכן הפירוש הנצרך ומעתה מקיים הקריאה בזה שקורא משמעות הפסוק. והנ"ל אינו כדברי הגר"א שנקט דמקור דברי השו"ע הן ש' הרא"ש ונמצא דהמחבר הוא שיטה שלישית.

ולפי"ז יתכנו כמה חידושי דינים ותחילה דבפסוקים שאין בהם רש"י יצטרך לקרוא ג' פעמים המקרא וכן מבואר במ"ב. ועוד יתכן לפי"ז דכשיצא ידי חובה בפירש"י יצטרך להוציא הפי' בפיו כדי לקיים דין קריאה (וכן ראיתי מביאים מהגר"א נסים קרליץ שליט"א).

ג. אמנם עדיין יל"ע דמחד נפסקא הלכתא בסעי' א' דב"עטרת ודיבון דלא תרגם אונקלוס יקרא ג' פעמים המקרא ובסעי' ב' מפורש שיוצא אף בפי' רש"י, ומה דלא נימא יקשה דאילו יוצא ידי חובתו אף בפי' אחר מאונקלוס אמאי לא יקרא תרגום ירושלמי על עטרת ודיבון וכו' בפי' קיים הקריאה ג', וכן"ל יל"ע אמאי בפסוקים דליכא אף רש"י מחוייב לקרות ג' פעמים המקרא ולא יקרא תרגום אונקלוס בפסוקים אלו.

ואי נימא דענין קריאת התרגום לפרש המקרא הנ"ל קשה טובא דסוף סוף פ' המקרא ומה איכפ"ל אם שינה הפירוש, אך אי נימא דמקיים חובת קריאה בקריאת הפירוש י"ל דצריך שיקרא אותו הפירוש מתחילתו ועד סופו דבזה נחשב קריאה אחת. ■

א'. ברכות (ח'): "אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו עטרת ודיבון שכל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו", ופירש"י (שם) דהמעליותא בעטרת ודיבון שאין בו תרגום, ומבואר דאף פסוק שאין התרגום מתרגם חובה לקרותו ג' פעמים.

ובפשי' ב' דבריו שאין יסוד התקנה לקרות שנים מקרא והתרגום מהותו פירוש התורה, אלא נקבע שצריך לקרות המקרא ג' פעמים ופעם הג' מקיים הקריאה בקריאת התרגום, ולפיכך במקום שאין תרגום צריך לקרות המקרא פעם ג'.

והתוס' שם בד"ה ואפילו פ' דחידושא דעטרת ודיבון דאף שאין בו תרגום אונקלוס עכ"פ יקרא תרגום ירושלמי, ויל"ע לשיטתם אם סברי דקריאת התרגום יסודה פ' התורה ומש"ה במקום שאין אונקלוס יפרש בתרגום ירושלמי, או דסברי כרש"י דיסוד התקנה שיקרא ג' פעמים אלא דפעם השלישית יקיים בקריאת הפירוש ואף תרגום ירושלמי מועיל לזה.

ומדבריהם מדוקדק דסברי דבמקום שאין תרגום כלל כגון בפסוק "ראובן שמעון" צריך לומר המקרא פעם שלישית, ובע"כ שיסוד התקנה לקרוא ג' פעמים אלא דפעם שלישית יוצא ידי קריאה בקריאת הפירוש, ובהא פליגי רש"י ותוס' אם נתקבלה התקנה דמועלת קריאה שלישית בקריאת הפירוש דווקא בתרגום אונקלוס או אף בתרגום ירושלמי ופי' אחר.

אמנם מדברי הרא"ש מבואר בענין אחר דבחיידושא דעטרת ודיבון פ' כהתוס' דיוצא ידי חובה בקריאת תרגום ירושלמי אך מדבריו מוכח דהיכא דליכא תרגום ירושלמי אינו מחוייב לקרוא ג' פעמים המקרא, ומדבריו מבואר להדיא דקריאת התרגום יסודו פירוש התורה ומשום הכי ע"כ דליכא פירוש אינו מחוייב לקרות ג' פעמים המקרא.

ב. והנה הרא"ש סיים דבריו ונראה שהקורא בפי' התורה יוצא בו ידי תרגום כיון שמפורש בו כל מלה ומלה, ובפשי' אזיל בזה לשיטתו דיסוד התקנה בקריאת התרגום היינו לפרש התורה ולפיכך אף קריאת הפירוש וכפירש"י מועילה לזה, אך אי נימא דנתקבלה התקנה דמקיים קריאה שלישית בקריאת התרגום מה יועיל קריאת הפירוש דהא אינו מקיים בזה מצוות קריאה ונמצא דלש"י רש"י אינו יוצא בפירש"י.

ואמנם נראה להוכיח טפי מהא דהנה בשו"ע סי' רפ"ה ס"א איפסקא הלכתא חייב לקרות שנים מקרא ואפי' עטרת ודיבון

<< המשך מעמוד 9

דש ואח"כ נראה בלשונם שזה בורר ע"ש, וצ"ע ע"ד האו"ש פכ"ג מהל' שבת ה"ט דמתבאר להדיא בתו"ד דיש בורר במי שבורר תרומה מחולין, ולכאור' זה כנגד פסק השו"ע הנ"ל שבנקור גיד אין בזה משום בורר.

והנה ב'חוט שני' ראיתי שהגרנ"ק מחדש שעכ"פ איסור דרבנן יש בברירת איסור מהיתר, וכמו שמצינו בפוסקים בש"ט לגבי ברירת דבר הראוי להיאכל מתוך הדחק, ומקורו במ"מ שהוי בורר מדרבנן, והכ"נ בזה ודייק כן קצת בלש' המג"א ויעוין שם שביאר שם שדווקא ביו"ט התירו בזה, אולם לכאור' בפשוטו משמע מסתימת בפוסקים שם שאין בזה לתא דמלאכה כלל, וכמש"כ במשנ"ב המג"א והפר"ח, ואם היה בזה איסור דרבנן הו"ל לכאור' לבאר דז"ו, וצ"ע.

ויש לדון בשוב דברי האו"ש דשאני תרומה שעומד לאדם אחר וכה"ג שעומד בדיני הממון לשבט הכהונה לא הוי

כסתם איסור דרביע עליה אלא הוא כמאכל של אחר ויותר הוי כבורר היכא שע"י האיסור עומד בחזקת אדם אחר ואכמ"ל, עוד הקשה בכל הנידון הנ"ל הגאון ר' אברהם גניחובסקי זצ"ל דלכאור' מה הנידון בזה, הא בכ"פ שבורר איסור הנכר משום מעשה שבת והוי בכ"פ כבורר איסור מאיסור ובפשוטו נראה שהדין בורר נקבע לפי שעת מעשה הברירה ולא כפי איך שיהיה לאחר שברר וכעת הא הוי היתר מאיסור ויל"פ (ובעיקר הסברא דמחמת אריא דרביע עליו הוי פחות דחוי מדבר שהוא משום גריעותא, יעו"י עוד בתוס' שבת קכ"ז ע"ב שמחלק בכיבו"ז בע"א ויש להרחיב עוד בכ"ז אך קצרה היריעה).

שוב מצאתי ב'חיי אדם' (הל' שבת כלל ט"ז סעי' ח') ו'בנשמת אדם' (שם, סעי' ה') שדן בכיבו"ב לגבי מים אם תולעים, עיי"ש היטב. ותמוה שלא ציין לפוסקים הנ"ל בהל' יו"ט, ואכמ"ל. ■

קונטרס מיוחד בענין סחיטת פירות הקדושים בקדושת שביעית

מתוך שיעורים הנמסרים בבית מדרשנו ע"י

הגאון רבי יצחק לוקסנבורג שליט"א - רב שכונת 'נאות שמחה'

'לאכילה ולשתייה כיצד, לאכול דבר שדרכו לאכול, ולשתות דבר שדרכו לשתות, כדין תרומה ומעשר שני' (רמב"ם שמיטה פ"ה ה"ב).

ב. הטעמים לאסור סחיטה

והנה ע"מ להתיר לסחוט פרי למיץ יש שני נידונים נפרדים: א. האם דרכו בכך. אם אין דרכו בכך בודאי אסור, כפי שמפורש ברמב"ם: 'לאכול דבר שדרכו לאכול, ולשתות דבר שדרכו לשתות', והאיסור הוא משום שנהנה מפירות שביעית שלא כדרך הנאתו. ב. האם יש איסור מצד שמפסיד את הפרי ומורידו מדרגתו, והאיסור הוא מצד הפסד פירות שביעית, ותלוי בביאור סוגית זיעה (חולין קכ:).

והנידון האם יש איסור לסחוט ולהוריד פרי מדרגתו, מתחלק לשני נידונים נפרדים: א. האם נשאר על המיץ שם פרי כיון שדרכו בכך, או שמא ע"י סחיטתו איבד את שם הפרי ויש עליו דין זיעה בעלמא, אף אם דרכו בכך. ב. לצד שאין למיץ שם פרי אלא זיעה בעלמא, האם נאסר בשביעית להוריד מאכל מלהיות אוכל לזיעה בעלמא, וצדדי הספק הם האם עצם הורדה מפרי לזיעה הרי זה הפסד ואסור, או שמא אם כך הדרך מותר להנות מפירות שביעית אף באופן זה.

ג. אי דין זיעה נאמר כלפי ספיחין או קדושת שביעית

בגמרא (חולין קכ.) מבואר שמשקין היוצאין משביעית תלוי במחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע (תרומות פ"א מ"ג) האם יוצא נחשב זיעה בעלמא. ולהלכה פוסקים כרבי יהושע שכל משקה היוצא מלבד זיתים וענבים הוא זיעה בעלמא. ופירש רש"י (ד"ה והשביעית), וז"ל: 'והשביעית משקין היוצאין מהן נוהגת בהן שביעית וחייבין בביעור כמותן'. ובפשטות כוונתו לגבי קדושת שביעית ולגבי ביעור, ולפי זה אין קדושת שביעית במיץ. אמנם הרמב"ם (מאכ"א פ"ה הכ"ב) הביא את הברייתא לגבי זיעה היוצאת מאיסור ספיחין אסורה כמותה, ולפום ריהטא היה נראה בדעתו שהברייתא איירי רק לגבי ספיחין ולא לגבי קדושת שביעית ובביעור.

והסברא לחלק בין איסור ספיחין לבין קדושת שביעית היא כפי שעמד בזה החזו"א (סי' כה ס"ק לב), משום שלגבי שאר איסורים מובן הספק, כגון בויסקי יש נידון האם נשאר על המשקה היוצא מהשעורים איסור טבל, וכן איסור חדש

א. גדרי המיצים השונים

מדברי הרמב"ם מבואר שאסור לשתות דבר שדרכו לאכול, למשל מלפפון דרכו להאכל ואין הדרך לסחטו או לרסקו לנוזל. ואף שיש בני אדם שמכינים מרק מלפפונים, אינו הדרך בכך, ולכן אסור.

ויש פולמוס גדול סביב סחיטת מיצים, ויש בזה כמה דרגות:

א. זיתים וענבים בודאי מותר לסחוט משום שמתעלה בסחיטתו [והיינו או שמתעלה בברכתו לברכת הגפן, או עכ"פ נשאר בברכת העץ], ואינו נחשב זיעה.

ב. מיץ תפוזים, לימונים, אשכוליות, מביאים בשם הגרי"ז מבריסק שאסור, והחזו"א (סי' כה ס"ק לב) ובסדר השביעית אות ט) התיר. ויש שהעירו שגם בתפוזים היום זה תלוי בזנים, יש זנים שמגדלים רק למאכל, ויש זנים שמגדלים רק למיץ. אך למעשה נראה שגם הגדל למאכל, הדרך לסחטו בבית, וכן נראה שבעצם הדבר המין עומד לסחיטה.

ג. מיץ תפוחים שדרכו בכך, יש מחלוקת בין תלמידי החזו"א האם התיר לכתחילה, או שמא ההיתר לכתחילה הוא רק בפירות הדר שדרכם בכך, ובמיץ תפוחים מותר רק במקום צורך כגון תינוק או חולה, וכיו"ב. ונבאר לקמן את טעם החילוק.

ד. מיץ רימונים נמסר בע"פ בשם החזו"א שהתיר לסחטו, וכן מובא בשמו באורחות רבינו (ח"ב ע"ב שמו), ויש בזה קצת חידוש, וגם נראה מבחינת המציאות שאין הדרך כ"כ לסחטו, ונראה קצת שהוא יותר מאכל בריאים. ונבאר לקמן מה טעם ההיתר.

ה. מיץ גזר, הוראת החזו"א לאסור, וכן כתבו בשמו בדרך אמונה ובחוטש שני, וכן הובא בארחות רבינו, ונאמרו בזה כמה טעמים ויש נפק"מ בין הטעמים, ונבארם לקמן.

ו. מיצים משונים הנסחטים בקיוסקים וחניות לממכר מיצים טבעיים, לכו"ע אסור לסוחטם משום שאין דרכו בכך.

דהלא פשוט הוא דשתית משקין היוצאין מן הפירות אע"ג דחשיבי כזיעה, מ"מ היינו הנאה גמורה, דהרי השותה אותן ביום הכפורים ודאי חייב כרת. עכ"ל. וכן מורים בשם הגרי"ש אלישיב (משנת הגרי"ש פ"ח סק"ט) שהתיר מכח סברא זו. וע"ע בר"ש (פ"ז מ"ו) וברשב"א (ח"ה סי' לח) בסברא זו.

ולדעת המתירים צריך להעמיד את הסוגיא בחולין בספיחים כפי משמעות הרמב"ם [ודלא כהבנת החזו"א ברמב"ם], ולומר שבאיסור דרבנן אפשר להקל כרמב"ם כנגד רש"י ובפרט בהלכות זרעים, או לומר שאף רש"י איירי רק לגבי ביעור.

ה. דיוק מהרמב"ם לאסור

אמנם מאידך יש להוכיח ממה שפסק הרמב"ם 'לאכול דבר שדרכו לאכול, ולשתות דבר שדרכו לשתות, כדון תרומה ומעשר שני'. דבשלמא לחזו"א ניתא שמשקין דינו כתרומה שאסור לסחוט לזיעה, אך לפי סברת החולקים צ"ב לשון הרמב"ם מדוע מדמה את הדין של דברים שדרכו לשתות בשביעית לתרומה ומעשר שני, הרי בתרומה ומעשר שני אף דברים שדרכו לשתות אסורים משום זיעה מלבד זיתים וענבים, ואילו בשביעית מותר לשתות כל דבר שדרכו בכך אף אם הוא זיעה. וצריך להדחק שמה שדימהו לתרומה ומעשר שני, הוא רק לגבי ההלכה של דרכו בכך.

ו. ג' שיטות בדיני סחיטת מיצים

היוצא מדברינו שנאמרו בזה ג' שיטות: א. שיטת האוסרים סחיטת כל המשקים מלבד זיתים וענבים, וכן מטו בשם הגרי"ז. ב. שיטת החזו"א שאסר לסחוט באופן שיש על המשקה דין זיעה, אלא שהאריך להתיר לסחוט לימונים תפוזים

שהיו על השעורים, או שמא כיון שהויסקי אינו בשם שעורים שבו נאמרו איסורי התורה, אלא שם אחר, לכן שתית הויסקי אינו בכלל איסורי טבל וחדש. אך בנידון האם קדושת שביעית קיימא על המשקה, כיון שדיני שביעית נאמרו על כל דבר שהנאתו וביעורו שוה, כגון צביעה וכיו"ב שאינם אכילה, ולכאורה אינם בשם פרי, וע"כ דשביעית תליא בכל שיצא מהארץ בשנת השביעית, והנאתה וביעורה שוה, ומדוע משקה היוצא יגרע.

ואי נימא שבסברא זו נחלקו רש"י והרמב"ם כיון שהוא איסור דרבנן יש מקום להקל. ובפרט שאף בדברי רש"י יש מקום לבעל דין לדחוק ולומר שהכוונה שנוהג שביעית לגבי ביעור, אך גם רש"י מודה שאין נוהג ביוצא קדושת שביעית. והחילוק הוא שרק על דבר העומד לאכילה יש דין ביעור, אך על דבר שאינו עומד לאכילה, אף שיש בו קדושת שביעית, כגון מין הצובעין לא נוהג ביעור. וטעם החילוק, לפי שביעור הוא בזמן שכלה המאכל לחיה מהשדה, אך על שאר הנאות לא נאמר דין ביעור. אך החזו"א סבר שאף הרמב"ם מודה שאם הוא זיעה בעלמא אין נוהג בו קדושת שביעית. נמצא לדעת החזו"א להלכה קדושת שביעית לא חלה על זיעה, וממילא אסור לסחוט כיון שמורידו מקדושתו.

ד. דעת המנח"ש והגריש"א להקל

אמנם במנחת שלמה (סי' מו ד"ה ברם) הסיק להיתר, מחמת הסברא הנ"ל שסוף סוף הרי זה הנאה שהנאתו וביעורו שוה, ולא איכפת לן שהוא זיעה בעלמא, וז"ל: 'ומעתה הגע עצמך, אילו היה אותו משקה היוצא מן התפוז ראוץ לצביעה, היה הדין נותן ודאי שמותר לסוחטו, וא"כ וכי בשביל זה שראוי לשתיה דעדיף טפי מצביעה יהא אסור,

הוצאות הגרפיקה בחסות:

א-ה 10:00-14:00 | רשב"י 38 מודיעין עילית | 072-2600-168 | 2600168@gmail.com

בכך ואינו זיעה לדעת הרשב"א, אסור מטעם אחר שמרבה הפחת, ויש שכתבו שזה גם טעמו של החזו"א באיסור עשיית מיץ גזר. וביארו שדוקא במיץ תפוזים שאין פחת לפי שכל הפרי הוא משקה כנוס וכולו נכנס למשקה, ולכן התיר החזו"א, אך במיץ תפוחים וגזר ושאר פירות קשים שיש בו הרבה פחת לא התיר החזו"א, והטעם משום שמפסיד את הפחת. וכן יש שכתבו בשם הגר"ש אלישיב שאסר לסנן את המיץ משום שמרבה את הפחת.

ואף שגם במיץ תפוזים יש מעט פחת, מאחר והבין החזו"א שחשיבות הפרי הוא המשקה שבתוך שקיות המיץ, ממילא המעט הפחת שנשאר משקיות המיץ וקליפות הפלחים נחשבים כקליפה וכשומר הטפל לעיקר הפרי. ואין איסור בהפרדתם, אף שהפחת נפסד לאכילה בכך. אך במיץ של פירות קשים כתפוח או גזר יש פחת מרובה, והפחת בא מדבר שהיה בשר ועיקר הפרי. ואף אם רוצה לאכול את הפחת והפסולת לאחר הסחיטה, או לערבו בסלט וכיו"ב, אסור לסחוט את הפירות הללו לפי שאכילת הפחת אינו כדרך אכילתו. ונמצא שגורם הפסד ופחת לחלק מהפרי, ואינו יכול לאכול את אותו חלק כדרך אכילתו.

י. אי דומה למי שאוכל רק חצי פרי

ועדיין יש לדון להתיר, משום שכיון והדרך לאכול את התפוח כמשקה, לכאורה דומה הדבר למי שדרכו בשאר השנים שלא לאכול יותר מחצי אפרסק בסעודה, והוא מפונק ואינו אוכל חצי פרי שנשאר מסעודה קודמת, וממילא תמיד כשחותך אפרסק חצי נאכל וחצי נפסד, להלכה מותר לו לחתוך בשביעית אפרסק ולאכול חציו כדרכו. וכן הביא המשפטי ארץ (פכ"א ס"א) בשם הגר"ש אלישיב והגר"נ קרליץ. ולכאורה הוא הדין כאן יש מקום להתיר הואיל וכך דרכו, ולא איכפת לנו שהוא מרבה פחת, שהרי כך דרך אכילתו.

אמנם יש לחלק לפי ששם אינו עושה מעשה הפסד בידים, שהרי כמה שחתך בסכין חצי אפרסק אין כאן שום מעשה הפסד, שהרי שני החצאים ראויים לאכילה, ואין איסור בשביעית להניח פירות שביעית. אך כאן פעולת הריסוק והסחיטה הוא פעולה הגורמת הפסד בידים לחלק ניכר מהפרי.

ונמצא במיץ תפוזים ושאר פירות הדר סבר החזו"א שעיקר הפרי הוא רק המשקה הכנוס בתוכו, וכל הפחת הוא חלקים שהם קליפות ושומר לפרי, ולכן אין איסור בהפרדתם. משא"כ בפירות כתפוח וגזר שהפחת בא מעיקר הפרי ומחלק מהבשר, יש איסור בהפרדתם, משום שמפסיד את הפחת.

ואשכליות, ולקמן נבאר בהרחבה את טעם ההיתר, ואיזה מינים נוספים כלולים בכלל ההיתר. ג. שיטת המנחת שלמה והגר"ש אלישיב שכל מין שהדרך לסוחטו, מותר לכתחילה לסוחטו אף אם הוא זיעה בעלמא.

ז. צדדי החזו"א להתיר סחיטת תפוזים

ומעתה מוטל עלינו לברר את שיטת החזו"א. בספרו (סי' כה ס"ק לב) האריך החזו"א מאד האם מותר לסחוט מיץ תפוזים ושאר פירות הדר, והסיק להתיר אך מסתמך על כמה סוגיות. וממילא צריך לדון בכל מין מיץ האם יש בו את ההיתרים הללו, ומה העיקר שעליו סמך החזו"א להתיר. וביארנו לעיל שיש באיסור סחיטת פירות שני נידונים נפרדים: א. האם נשאר על המיץ שם פרי כיון שדרכו בכך, או שמא ע"י סחיטתו איבד את שם הפרי והוא זיעה בעלמא. ב. לצד שאין למיץ שם פרי אלא זיעה בעלמא, האם נאסר בשביעית להוריד מאכל מלהיות אוכל לזיעה בעלמא, וצדדי הספק הם האם עצם הורדה מפרי לזיעה הרי זה הפסד ואסור, או שמא אם כך הדרך מותר להנות מפירות שביעית אף באופן זה.

כלפי הנידון הראשון דן החזו"א שלכאורה כל מיץ הוא זיעה בעלמא, אלא אם כן נאמר דבר חידוש בדעת הרשב"א (ברכות לח.), שכל מה שמברכים על מיץ שהכל היינו דוקא במיץ שאין הדרך של רוב העולם לסוחטו, אך במיץ שדרך רוב העולם לסוחטו מברכים עליו בורא פרי העץ. ונטה החזו"א שם שכן דעת הרשב"א. וסיים שמכל מקום לדעת התוס' והרא"ש (שם) אף אם נלמד מחלב שנשאר על הזיעה קדושת שביעית, אסור לסוחטו משום שהוא משנה את הפרי מברייתו, ונאסר בשביעית.

ח. הנפק"מ בין הטעמים במיץ תפוחים

ועיקר הנפק"מ הוא במיץ תפוחים, שהדרך לסוחטו כמיץ תפוזים, המציאות היום בהרבה מדינות בחו"ל הרגילות לשתות מיץ תפוחים אף יותר ממיץ תפוזים, עכ"פ לא פחות. ומ"מ נראה שהוא בכלל מה שכתבו הפוסקים שאילו היה השפע וריבוי הפירות בכל מקום היו סוחטים אותם, וכן נראה דעת החזו"א, וכפי שכתב המשנ"ב (סי' שכ ס"ק כב ובה"ל ד"ה דינו) לגבי שבת. ונמצא שלדעת הרשב"א אינו זיעה, ולכאורה לדברי החזו"א שסמך על הרשב"א צריך להיות מותר. אך למעשה בספרי הקיצורים מובא בשם כמה מפוסקי זמנינו שלא לעשות מיץ תפוחים. וצריך לבאר את החילוק בכך.

ט. ביאור החילוק אם מרבה הפחת

יש שביארו את החילוק שבמיץ תפוחים אף שדרכו

יא. דעת החזו"א להתיר מיץ רימונים

והנה באורחות רבינו (ח"ב שביעית ס"ק פח ע' שמו) מובא שמועה שהחזו"א התיר אף לסחוט מיץ רימונים משום שנאמר (שה"ש ח ב) 'מעסיס רימוני'. אף שאין אנו אחראים לשמועות, מ"מ הובא דין זה בדרך אמונה (צה"ל פ"ה ס"ק יד), ודרכו לברר השמועות. והנה שמועה זו קצת קשה להולמו, ולכאורה הוראה זו סותרת את מה שהעלה החזו"א בספר, שהתיר רק מיץ פירות הדר שדרכם בכך, ויש שביארו שצריך גם שאין בהם פחת. ולפום ריהטא ברימון לא נתקיימו תנאים הללו. [בימי החזו"א היו 3 משקאות: מיץ תפוזים, סודה, וממותק, אך מיץ רימונים לא היה מצוי. היום נשתנה המציאות בריבוי הנקטרים וכיו"ב כמעט הכל נסחט, ומאידך מיץ תפוזים אינו כ"כ משקה עיקרי כזמנם. אך מיץ רימונים בודאי לא היה מצוי כ"כ בזמנו].

ואפשר שהתיר החזו"א משום שסבר שרימון בכלל דבר שאילו היה לאנשים ריבוי פירות היה נסחט, וסבר החזו"א שסגי בכך שיחשב דרכו בכך, ובפרט שכבר הוזכר בגמרא שהיה מצוי קצת. ועוד אפשר שכיון שנזכר בקרא 'עסיס רימוני' חשוב ואינו זיעה, כפי שמשמע מהראשונים (רשב"א ברכות לח. ד"ה דבש, רא"ש שם פ"ו סי' יב) שאם הוזכר בתורה אינו זיעה. ועוד אפשר שלגבי הפחת, אף פחת הרימונים נחשב חלק הטפל של הפרי, והעיקר המשקה כפירות הדר. והגרעין הפנימי וקליפת הגרעין נחשב שומר וטפל, והשאר מתמצה למשקה.

והנה ביארנו את דעת הסוברים בשיטת החזו"א שחילק בין פירות שיש בהם פחת שאסור לסוחטם, לבין פירות שאין בהם פחת שמותר לסוחטם. אך נראה שיש הבנה אחרת בדעת החזון איש כפי שנפרט.

יב. ב"י החזו"א מדוע סחיטה חמור מצביעה

ונביא את תמצית דברי החזו"א (סי' כה ס"ק לב), בתחילת דבריו הביא את הסוגיא בחולין 'והשביעית וכו' משקין היוצאין מהן כמותן', ופירש רש"י שגם במשקים נוהג קדושת שביעית וביעור. ומסקנת הסוגיא שכל משקה היוצא מלבד זיתים וענבים הוא זיעה בעלמא, ואם כן אין בו קדושת שביעית. ודחה החזו"א 'מיהו לענין שביעית אפשר דילפינן מחלב', וכו'. והיינו שהרי לגבי חלב מצינו שהיוצא מהאיסור אסור, ואפשר שמסקנת הסוגיא שהביריתא כרבי אליעזר היינו רק לגבי שאר הדברים שהוזכרו, אך שביעית נלמד מחלב שגם היוצא דינו כעיקר.

והקשה החזו"א וז"ל: 'וא"ת ל"ל למילף שביעית לחייב את המשקין היוצאין נהי דזיע בעלמא היא, מ"מ הא דין שביעית אף במיני צבעין כל שהנאתו וביעורו שוה'. עכ"ל. וכפי שהבאנו המנחת שלמה הוכיח מכח קושיא זו שמותר. ותירץ החזו"א, וז"ל: 'וי"ל דזיע בעלמא אינה פוגמת אכילתן, שהרי מברכין עליהן שהכל, כדאמר ברכות (לח.), אלא דלא אמרה תורה דינים על זיע, ואינו עיקר הפירי. והלכך גריעי ממני צבעין, או אוכל שנפסד ומיוחד עתה לבהמה, דהתם איכא גוף הפירי, וכו', וגם י"ל דדבר הקדוש בקדושת שביעית משום אכילה, אם אין אכילתה הגונה, בטל תשמיש האכילה כולו'. עכ"ל.

וביאר החזו"א בשני אופנים מדוע זיעה יותר גרוע מצבע, או משום שזיעה אינו עיקר הפרי והוא אכילה גרועה שאין עליו דינים. או משום שאם אוכל באכילה שאינה הגונה בטל תשמיש האכילה, משא"כ בצביעה עשה את התשמיש באופן הראוי.

ובהמשך דבריו (שם ד"ה ויש לעיין) הוסיף מעט בביאור סברא זו, וז"ל: 'ואע"ג דאוכלי אדם מותרין לצביעה, התם מבער את הפירי בהנאת צביעה, אבל הכא בשעת סחיטה מפסיד הפירי, וגם כשהוא נהנה אינו נהנה אלא מזיעת הפירי, והפירי הובערה מן העולם שלא בהנאה'. עכ"ל.

והיינו שמעשה הסחיטה אסור משום שהוא משנה את מצב הפרי מפרי להעדר פרי, ועדיין אין כאן שום קבלת הנאה, אלא שעדיין יש אפשרות להנות הנאה של אכילה רעועה מזיעת הפרי. ולכן בזמן ביעור הפרי אין הנאה אלא מעשה הפסד. אך בצביעה בזמן הביעור והפסד הפרי התקבל צבע, ונשתנה ממצב של פרי למצב של צבע, וכיון שגם צבע הוא מהנאות המותרות, מותר. וכפי שמותר לאוכלו, משום שבזמן הביעור וכילוי הפרי התקבל הנאת אכילה, והוא הדין מ'תהיה' נדרש שגם קבלת צבע הותר. ויש מקום לומר שהדבר תלוי במחלוקת רש"י ותוס' (ב"ק קא:;) מהו הנאת הצביעה, ואכמ"ל.

יג. ב"י החזו"א מדוע אין בצביעה דין זיעה

אך החזו"א כאן הוסיף עוד, וז"ל: 'ומיהו פרי שעומד לצביעה מותר לסחטו לצביעה, דלענין תשמיש צביעה לא שייך הגדרים שבאכילה. וגם משקה היוצא הוא עיקר הפירי כלפי ענין הצביעה'. עכ"ל. והיינו למשל אם תות עץ עומד לאכילה ולצביעה, אף שהוא פרי ועומד לאכילה, כיון שהוא גם עומד לצביעה, מותר אף לסחטו לעשיית בסממנים כדי לצבוע בו, שהרי ע"י ביעור הפרי התקבל צבע, וכיון שעומד גם לצביעה, מאחר

את החלב, היינו משום דכתיב 'אכילה', וכמש"כ תו' (חולין כב:) בשם הר"ש. אבל הוא עיקר הפירי. ובתפוז' לעולם הנאת אכילתו הוא כעין שתירצנו, ולא מקרי משנה מבריייתו. עכ"ל. והיינו שמה שמצינו שאסור לסחוט משום זיעה היינו כשהופך מוצק לנוזל, וכפי שהבאנו לעיל את כל הסוגיא של המחזה את החלב, אבל בפירות הדר שקליפות הפלחים ושקיות המין אינו אלא שומר לפרי, ועיקר הפרי הוא המשקה הכנוס בתוכו, אם מרוקן את המים שבתוך שקית הפרי אינו קשור לסוגית זיעה לגבי שביעית. ול"ז ההיתר הוא רק בפירות הדר, שהחשיבות הוא רק במשקה הכנוס בתוכו. אך בשאר פירות ובפרט בפירות קשים כגון תפוח וגזר, אסור משום שהוא זיעה בעלמא.

ב. עוד דן החזו"א מצד נוסף, שהרי נחלקו הרשב"א והרא"ש האם מי שלקות מברכים בורא פרי האדמה, דעת הרשב"א שכל שדרכו בכך מברך בורא פרי האדמה, ודעת הרא"ש שבריסוק מברך שהכל ורק בבישול מברך האדמה. ולהלכה מעיקר הדין פוסקים כרשב"א שטרימא [רסק תמרים] ופוידלא [ריבת פירות] בורא פרי העץ, וכן פסק השו"ע (סי' רב סעי' ז) והדעה הראשונה ברמ"א, והרמ"א הביא את שיטת החולקים שמברך שהכל, וסיים בזה"ל: 'יטוב לחוש לכתחילה לברך שהכל אבל אם בירך בפח"ע יצא, כי כן נראה עיקר'. עכ"ל. וסבר החזו"א שהוא הדין במין אם דרכו בכך לדעת הרשב"א לא איבד את ברכתו ואינו נחשב זיעא. וממילא אף שבברכות משום ספק ברכות להקל מחמירים לכתחילה כשיטת הרא"ש, בשביעית יש עוד צירוף לענין הזה, אפשר להקל לכתחילה כדעת הרשב"א.

טז. דעת חוט השני שמין תפוחים מותר רק במקום צורך

והנה בחזו"א נראה שמותר לסחוט מין תפוזים בשופי בלי לחלק לצורך גדול, או לצורך תינוק, או חולי. ועל שאר המיצים לא איירי החזו"א. נמצא שלפי ההיתר הראשון שהמשקה כנוס בתוכו מותר רק במין תפוזים, ואילו לפי ההיתר השני כל המיצים שדרכם בכך אפשר להקל ע"פ הרשב"א.

ובספר חוט שני חילק בין מיני המיצים, לגבי מין פירות הדר שדרכם בסחיטה כגון תפוזים ואשכליות וכו', מביא החזו"א שמותר לכתחילה. וכן התיר לרסק תפוז"א גזר בננה שנשאר היצר צורתם, ובודאי ברכתו האדמה מותר לכתחילה. אך בדברים שלא ניכר צורתם אסר לכתחילה, והתיר רק לזקן או חולה. והיוצא מדבריו למעשה שאם נשאר צורת הפרי או פירות הדר שיש את ההיתר הראשון של החזו"א שהמשקה כנוס בתוכו, מותר לכתחילה. אך אם לא נשאר צורת פרי ההיתר הוא רק ע"פ דעת הרשב"א, וע"פ שמעיקר הדין קיי"ל הכי, לכתחילה חשש הרמ"א לשיטת

ועושה בו פעולות צביעה אין דנים עליו כפרי העומד לאכילה, וכלפי צביעה לא נאמר הדין שזיעה הוא הפסד הפרי, שהרי נטל דבר העומד לצביעה והתחיל להכשירו לצביעה, ואין כאן מעשה הפסד כלל. למשל במצות אכילת מצה, מאחר ויש דין אכילה צריך את כל דיני אכילה, ולכן כרכו בסיב לא יצא, וכן צריך כזית בכדי אכילת פרס, והוא הדין בשביעית מאחר ויש דין אכילה צריך דיני אכילה, וזיעה אינו אכילה. אך כלפי צביעה לא שייך להצריכו שלא יהיה זיעה. ונמצא שיש הלכה מצד החפצא של הפרי, שיאכל כדרכו, ובזה אפשר שאם הדרך לשותות מין, זיעה נחשב קבלת הנאה כדרכו. אך יש הלכה נוספת מצד הגברא שכלפי הגברא יאכל בדרך אכילה, וכלפי הגברא שתית זיעה אינה בכלל אכילה ושתיה.

היוצא מדברי החזו"א שיש ב' טעמים: א. שמקבל הנאה מיד, וקבלת הצבע נחשבת קבלת הנאה. ב. שכל הזיעה היינו שבדיני אכילה ושתיה זיעה אינו לגמרי כדרך. אך ביחס לצביעה נאמר בו דינים אחרים, הדרך לצבוע במה שאינו אוכל, מין הצובעים גם יש בו קדושת שביעית.

יד. לדברי החזו"א נאמרו ברמב"ם ב' הלכות נמצא שברמב"ם יש ב' הלכות: 'לאכילה ולשתיה כיצד, לאכול דבר שדרכו לאכול, ולשתות דבר שדרכו לשתות, כדין תרומה ומעשר שני'. והיינו שיהיה בו שם אכילה חשובה. והלכה נוספת 'ולא ישנה פירות מבריייתן כדרך שאינו משנה בתרומה ומע"ש, דבר שדרכו ליאכל חי לא יאכלנו מבושיל'. והיינו הלכה נפרדת שצריך שאכילה תהיה כדרכה. ומבואר גם מה שתלה הרמב"ם דין אכילה ושתיה של שביעית בדין אכילה ושתיה של תרומה ומעשר שני, אף שבשביעית הותרו כל הנאה שהנאתו וביעורו שוה, משום שאם אוכלו, צריך לנהוג בו את כל דיני האכילה כשתרומה ומעשר שני.

היוצא מדברי החזו"א שכיון שמקיים את הדין של 'לאכלה' בצורה של אכילה, אינו יכול לסחוטו לעשותו זיעא בעלמא, משום שאינו דרך אכילה. ורק באופן מקיים את דינו בהנאה אחרת מותר. ולפי זה יוצא שאסור לסחוט מין תפוזים.

טו. ב' טעמים להתיר סחיטת תפוזים וע"כ חידש החזו"א להתיר לסחוט מין תפוזים מהטעמים דלהלן:

א. דכשמרוקן את כל הפרי למצב נוזל אין זה בגדר יוצא, וז"ל (ד"ה אמנם): 'אבל אם ממסמס את כל הפרי לתוך הקערה, ולא נשאר רק הקרומין, היינו ריסוק כל הפירי, והיינו טרימא. ואע"ג דמעיקרא אוכל והשתא משקה, מ"מ לא מקרי הפסד. והא דבעינן קרא בהמחה

אסור לכתחילה ומותר בשעת הדחק. ג. מיץ פירות שאין דרכם בכך שאסור לגמרי. ולפי הבנת הדרך אמונה דלמסקנא ההיתר ע"פ הרשב"א שדרכו בכך, הוא גם לכתחילה מותר גם מיץ תפוחים בלא צורך ושעת הדחק.

יט. דין רסק ירקות

כעין הנ"ל יפול נפק"מ גם בירקות שהדרך לרסקם, כגון חצילים ועגבניות. כשאנו מרסק לגמרי לכו"ע מותר. אמנם לרסק חצילים לגמרי, כיון שגם אי היה דרכו בכך להגאון רבי ניסים קרליץ שליט"א מותר רק ע"פ הרשב"א. והמציאות שאין מרסקים באופן הרגיל לגמרי אלא נשאר מעט וניכר הפרי, ואף כשלא ניכר לרוב הוא מחמת תוספת המינוז, וא"כ גם לחולקים אין דרכו בכל לרסק לגמרי, לכן באופן שאינו ניכר כלל, אסור.

ולגבי רסק עגבניות באופן שהוא נוזלי ולא ניכר צורתם רק לזקן וחולה יהיה מותר. ולחולקים תלוי אי חשיב דרך. וכל שלא נתברר לגמרי ראוי שלא לרסקו לגמרי. [ולכן מה שקרוי 'ערבישע סלט' שאף שהוא נוזלי ניכר בו חתיכות עגבניות קטנות, ומותר לכתחילה. ורק ליהזר שלא להשאירו זמן מרובה במטבחנה].

כ. מיץ גזר בזמנינו

והנה הבאנו לעיל שהחזו"א אסר לסחוט מיץ גזר, והובאו דבריו בספר חוט שני ובדרך אמונה. ויש שדנו האם יש שינוי במציאות מימי החזו"א, או שהיום נחשב דרכו בכך משום ריבוי חניות הסוחטים מיץ גזר, ויהיה מותר למתירים מיץ תפוחים, או עכ"פ לחולה ושעת הדחק לחוט שני.

בזמנו שאלתי את הגרי"ש אלישיב זצ"ל בהלכות שבת האם כל הנסחטים בזמנינו יעלו לדרגת תותים ורימונים או זיתים וענבים, וכששמע שבכל עיר יש הרבה חנויות של מיץ טבעי, ובכולם סוחטים מיץ מכל הסוגים, ואנשים מתענגים על זה, צידד שהתייחסות לזה כמשוגעים, ולא נהיה דרכו בכך, ובדוחק אמר שאפשר שלגבי שבת הוא כבר בדרגת תותים ורימונים. וכן שמעתי שהורה שהוא בדרגת האגסים והתפוחים שממלאים חביות ועושים פאנט"ש שהביא המשנ"ב. ומ"מ לגבי שביעית להחשיב דרכו בכך בכל המינים אין לנו ראייה. ורק במיץ גזר לולי הוראת החזו"א היה מקום לדון הנ"ל.

הרא"ש, ולכן גם בשביעית אין להקל לכתחילה, ורק לצורך גדול כגון חולה או זקן וכיו"ב אפשר לסמוך על הרשב"א שהלכה כמותו מעיקר הדין. אך בלי צורך אין להקל.

יז. דעת הדרך אמונה להתיר מיץ תפוחים לכתחילה

אך יש שחלקו ע"כ, הדרך אמונה (סק"ה) סתם להתיר כל שדרכו בכך, ולא חילק שמותר רק עם המשקה כנוס בתוכו. וכן סתם בסדר השביעית (סק"ט) שתלוי רק בעומד לסחיטה. והטעם להקל כיון שהסיק החזו"א (ד"ה אמנם) וז"ל: 'ואמנם כבר כתב המ"ב שם (סי' רב ס"ק מב) דהעיקר נקטינן דאף בנתרסק לגמרי למשקה מברך בורא פרי העץ. וא"כ הוא עיקר הפירי, ומותר לרסק תרומה, דזהו בכלל טרימא'. עכ"ל. ומבואר שעיקר הדין כרשב"א, ורק לגבי ברכות שיוצא ידי חובה גם בברכת שהכל, אלא שיש ענין לכתחילה לברך בברכה המפורטת, בזה סבר הרמ"א שעדיף להרוויח את כל השיטות, אך בשביעית שאי אפשר לסחוט לדעת הרא"ש, אינו מחוייב לחשוש לשיטה זו, וכיון שנפסק הלכה כרשב"א אינו מחוייב להמנע בשביעית מלשטות מיץ תפוחים, ומותר לסוחטו לכתחילה כדרכו. ואפשר שדברי סדר השביעית שנכתב ע"פ הדרכת החזו"א כולל צירוף סברא דהנאתו וביעורו שוה.

וכן לגבי טרימא [רסק תמרים] כתב הדרך אמונה (פ"ה ס"ק יח), וז"ל: 'ואפי' מרסקן לגמרי כל שאינו עושה אותן משקה מותר. וי"א שלרסקן לגמרי אסור, ויש לחוש לדעה זו. אבל דעת החזו"א שמותר לרסקן לגמרי'. עכ"ל. ומבואר שלגבי שביעית עכ"פ סבר שאין צריך לחשוש לדעת השניה ברמ"א אפילו לכתחילה.

יח. גדרי מיני המיצים לפי הנ"ל

הנפק"מ לדינא היא שלדעת הגר"נ קרליץ שליט"א בחוט שני הנ"ל שבהיתרו של החזו"א כלל שני דרגות: א. על אף שמסקנת הסוגיא שזיעא אסור, מיץ פירות הדר אינו זיעא. ב. יש עוד היתר של דרכו בכך, והיתר זה הוא רק לפי הרשב"א, ואף שכן הלכה מעיקר הדין, לכתחילה יש להחמיר כדעת הרא"ש, וכפי שפסק הרמ"א בהלכות ברכות.

ולכן: א. מיץ פירות הדר מותר לכתחילה. ב. מיץ תפוחים ושאר מיצים שדרכם בכך, שלדעת החוט שני

השיעור נכתב ונערך לע"נ זקנתי מרת רחל שיינא בת יעקב יהודה שוורץ זצ"ל
נלב"ע עש"ק פר' מסעי תשע"ד

ולזכות הרב מנחם מנדל בן שרה רבקה ורבקה בת חיה בינע לזרע של ק"מא

אבל יחיד עשי לך

דברי חיזוק והתעוררות לזכרו ולאור דמותו הכבירה של עמוד ההוראה גאון ישראל בעל 'שבט הלוי' מו"ר מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל

הגיע ליישיבת 'חכמי לובלין' המעטירה של הגאון מהר"ם שפירא זצ"ל. שם החלה התפנית בחייו, הוא עמל ויגע בהתמדה נפלאה מאוד. התורה נקלטה באישיות מעודנת של ענוה וחקן ומידות טובות, עם יראת שמים מיוחדת שבערה בתוככי לבו. וכך צמח בכוחות עצמו ובעשר אצבעותיו.

בהודמנות מסויימת סיפר מרן זצ"ל, שבבחרותו כאשר הוא עסק בלימוד התוס', ולא ירד לעומק דבריהם הק', הוא נעמד בפנית ההיכל ואמר פרק תהילים בכ"י ובדמעות שה' יאיר את עיניו. בצורה כזו, שהתורה משולבת אצלו היטב עם יראת שמים טהורה, ועם רצון וביקוש להגיע לחקר האמת, זכה לעלות ולהתעלות, ולהגיע לרוממות דרגותיו.

כשקדו שמי אירופה, עלה לארץ ישראל. האוניה שנסעו בה עלתה על שרטון ובדרך נס היתה משפחתו בין הניצולים המעטים. גם כמצב של חוסר כל, לא עזב את התורה. הצטרף לכולל 'אוהל תורה' שבו למדו אברכים מופלגים, ביניהם גם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

יהודי יקר מבני-ברק, בעל-בית שהיה עוסק לפרנסתו, נדבה רוחו להפריש מהכנסתו הזעומה ולעשות הסכם 'ישכר וזבולון' עם האברך הצעיר מירושלים בשם 'הרב שמואל וואזנר', ושלח לו סכום כדי מחייתו כל חודש. מדי ערב יו"ט היה מרן זצ"ל משגר לו מכתב תודה. המכתב היה כתוב על נייר פשוט. פעם נפגשו, והרב וואזנר התנצל בפניו על שהשתמש בנייר פשוט, והסביר שידי לא השיגה כדי לקנות דפים מכובדים. וכך נוספה לתורתו גם המעלה של 'תורה מתוך הדחק'.

מרן החזו"א זצ"ל שמע על גדלותו ואישיותו, והביא אותו לשמש כרב של שכונת זכרון מאיר בבני-ברק. זקני בני-ברק עודם זוכרים כיצד היה מרן החזו"א חולק לו כבוד רב בעוד הוא הרב וואזנר צעיר ממנו בעשרות שנים. וידוע שבשמיטה הראשונה בהיותו מכהן כרבה של שכונת 'זכרון מאיר', הלך מרן החזו"א אל בית הרב וואזנר כדי לעשות בפניו פרוזבול, והיה שולחן קטן עליו היה הרב וואזנר מקבל קהל, והחזו"א לא הסכים בשום פנים ואופן לשבת על מקומו של הרב וואזנר.

מרן זצ"ל לא מש מתוך אוהלה של תורה, ועם זה לקח על שכמו את עול הרבנות והאחריות לשמירת ההלכה וצבינה. שמעתי מפיו דבר נפלא. אחד מהבעלי בתים החשובים כיבד אותו בסנדקאות. הוא

למרות ימי החג שאנו עומדים בעיצומם, כמדומני שאחר השריפה הגדולה אשר שרף ה', בעלותו בסערה השמימה של מו"ר מרן הגרי"ש וואזנר זצ"ל, הגאון הנשגב, ענק התורה, שזכה להרים קרנה וכבודה של תורה, אי אפשר שלא לדבר על כבודה של תורה.

הרמב"ן כתב (ב'שכחת הלאוין' מצוה ב', המופיע בסוף ספר המצוות לרמב"ם) שהרמב"ם שכח למנות את המצוה של 'זכירת מעמד הר סיני', וכתב ה'מגילת אסתר' שם: "ונראה לי, כי מה שלא מנאה הרב (הרמב"ם) הוא לפי שגם זאת היא מצוה כוללת כל התורה כולה, והוא שלא נשכח את הדברים אשר ראו עינינו, והיינו ענין התורה כולה ושנלך בדרכיה ונקיים מצוותיה". והיינו שהרמב"ם בכונה תחילה השמיט מצוה זו של 'זכירת מעמד הר סיני', כי זה חלק בלתי נפרד מהמצווה עצמה של תלמוד תורה! הנתינה של התורה זה חלק מהתורה עצמה! כי מעמד הר סיני מורה לנו כיצד לומדים באימה וביראה! כמו שהיה במעמד ההוא!

בדורנו, החלק של כבוד התורה, היה זה מרן הרב וואזנר, זכר צדיק לברכה. לדבר על הגדלות העצומה שלו יהיו כבר הספרים שיאריכו אודותיו בזה, אך אנו נרבר על דברים שגם אנחנו לפי דרגתנו ומצבנו יכולים ללמוד ולהתרומם מהם, ושנתנו לי אישית חיזוק במשך השנים.

נתחיל בסיפור המפורסם על שורש הדברים (ישנם גרסאות שונות לסיפור זה, ונספר את הידוע לי): הרב זצ"ל נולד בווינה. וינה הייתה שונה באופייה מפולין ומהונגריה. במקומות ההם היו קהילות מפוארות וחזקות ברוחניות, לעומת זאת בווינה עיר הולדתו היתה קהילה חרדית קטנה ומטבע הדברים היתה נתונה יותר להשפעות מבחוץ. כשאמו של מרן הרב וואזנר הייתה צעירה הוצע לה ללמוד מקצוע שיביא לה הכנסה טובה וגם פרסום גדול. הוריה הבינו שהדרך הזו לא מתאימה לרוח היהדות. וחייפו שדרך להסביר לה באופן שיתקבל אצלה.

כאשר הגיע אחד האדמו"רים לוינה, הם הביאו אותה לפניו. הוא של אותה מדוע את מעוניינת במקצוע הזה, האם משום הכבוד שבדבר, שעל ידי כך תקני שם ומוניטין בכל העולם? היא ענתה בחיוב. אמר לה האדמו"ר: 'אני מבטיח לך שאם תמנעי מכך תזכי לבן שיהיה מפורסם בכל העולם', ההמשך ידוע לכל, שבוכות זה, זכתה היא לבן שהאיר את העולם, את מרן הרב וואזנר זצ"ל.

נפשו הטהורה חשקה להתעלות ולהשתלם בתורה. מוינה הרחוקה

1. הדברים נאמרו ביום א' דחוו"מ פסח, למחרת הללויה, בהיכל בית מדרשנו, מפי מורנו הרב שליט"א, כהקדמה לשיעור בעניני יוימא. הדברים נערכו ע"י המערכת עם שינויים קלים.

נזהר מאד מלהתערב בחילוקי דעות, ומרגלא היתה בפומיה: 'שאיפת נפשי להרבות שלום בין התלמידים'.

הרגשת האחריות שלו היתה לכלל ישראל בכל מקום פזורה. באו לפניו יהודים מכל קצו ארץ, והוא התעניין בנעשה בכל קהילה. הכיר את הרבנים בכל מקום. שמתי לב לכך שבכל פעם שדובר אתו על מי שחי עמנו או מהדורות הקודמים, תמיד ירד להוסיף מילה אחת טובה על אותו אדם שהזכירו, ראו בזה את העין טובה והנפש היפה שלו, לראות מעלה טובה בכל אדם.

נהג עם כל אדם בנעימות וסבר פנים יפות. כשאל שואל עם שאלה וניכרה היה שדעתו לא בכיוון הנכון של ההלכה, הקפיד להקדים מילה טובה בשבח השואל ודעתו, ובעדינות בחר את המילים הנכונות שיתקבלו על השואל והבהיר את דעתו - "דעת תורה ודעת נוטה".

בעניין האחריות שלו בענייני הוראה לכלל. זכורני שפעם שאלתי שאלה בהלכה ואמרתי לו נימוק למה נוכל להתיר את המקרה, הוא אמר לי: "אתה צודק שכן מעיקר הדין זה מותר, אבל בהוראה אי אפשר להתיר את זה", למדנו כי יש הלכה ויש הוראה למעשה, וצריך הרבה חכמה בהנהגת הציבור, ולדעת מה ילד יום ומה ההשלכות של כל הוראה.

וכן פעם היה להיפך, בתשובה לשאלה מסוימת אמר לי, "אתה יכול להקל ולנהוג כך". תמהתי בפניו: 'מה אני יותר גרוע מאחרים? והוא השיב לי: 'אדרבא, אני יודע שאתה לא תכשל, אבל לאחרים אינני יכול להתיר'. ברגשות אחריות כאלו הורה הוראה בישראל, ובדרך זו העמיד תלמידים שהחזיקו בהם את אותה האחריות כלפי הכלל.

וזכרני עוד, שכאשר התחלתי להתעסק בהוראה, אמר לי: 'דע לך שכל פסק שלך זה פסק לדורות! הוא לא הסביר את כוונתו, אבל ההסבר הוא פשוט, שהרי כאשר אדם שואל שאלה, הוא מאמץ את התשובה כהנהגה לחייו. בניו אחריו ממשיכים את ההנהגה של אביהם וכן הלאה. ורצונו היה להבהיר את גודל האחריות והזהירות המוטלת על רב המורה הוראה, כאשר הוא יודע שדבריו עלולים להשליך לדורות!

וכאשר נכנסתי לפניו לפני מספר חודשים לקבל את ברכתו קודם שבאתי לשמש בקהילה קדושה זו, בירך בחמימות רבה, בזה הלשון: "היי רצון שבזכות התורה לא תכשלו בהנהגת הקהילה ולא תהיה לכם טעות בהוראה". ברבריו הבהיר את עומק רחשי לבו שההצלחה לא מתבטאת בכבוד ושררה, אלא בשמירה ממכשול וטעות.

כולנו יכולים ללמוד הנהגות אלו, וכל אחד יכול להתעלות בדרכים אלה, בכישורונות שניתן בהם משמים ובמצאיות הפרטית של חייו, ולהגיע לדרגת אדם השלם שלשמה הוא עצמו נוצר. בדרכים אלה יכול אדם לבנות את עצמו באמת ובתמים וגם לבנות ולהשפיע על אחרים. הדבר בידנו כמו שמרן זצ"ל בנה את עצמו בעשר אצבעות, בעמל התורה, במידות טובות, וביראת שמים. ■

הגיע למקום הברית, ומרן החזו"א גם היה נוכח שם. הרב וואזנר נכנס ושאל את המהולל כיצד הוא מתכוון לעשות את המציצה, האם בפה או בשפופרת? והוסיף בתוקף: 'אם אינך עושה את המציצה בפה אני עוזב את המקום ולא אשמש כסנדק בברית זו!' (לפני כמאה שנה המציצה רופא גרמני צינור לעשות את המציצה באופן "היגיני". לפי רוח הזמן של אז התחילו מוהלים בגרמניה ובמקומות סמוכים להשתמש בזה. כידוע הרב וואזנר היה ממשיך של מסורת גדולי הונגריה שעמדו בתוקף שלא לשנות את המסורת של המנהגים בכלל ישראל ובפרט בעיני המילה) החזו"א ששמע את הדברים ניגש אליו ואמר - "טוב מאוד, אצלנו בליטא כבר הפסדנו את המערכה, אבל אתם בני הונגריה תמשיכו ללכת הלאה בדרככם". בסיפור זה אנו נוכחים לראות את התקיפות הנובעות מיראת שמים אמיתית ועמוקה.

אתמול בהלוויה סיפר בנו הגר"ר בן-ציון שיבדלחט"א, שלפני כעשרה ימים ביקר אצל אביו בשכבו בבית החולים על ערש דרוי. מרן זצ"ל היה מעורפל במחשבה, אבל פיו לא חדל מלמלמל. הבן הרכין את ראשו ושמע את מרן זצ"ל חוזר על המילים - 'קדוש', 'קדושה', 'נתקדש'. עד כדי כך היה הענין של קדושה טבוע בעומק נשמתו. ואכן, במשך כל שנותיו הוא הרבה לדבר על עניינים אלו כיצד יכול האדם יותר להתקדש, ואם חלילה נכשל, הדרך לתקן היא לתקן את הדורות הבאים לקדושה.

לפני כמה שנים ארגנה 'קופת העיר' של בני ברק מסע תפילה לציון הגר"א מוילנא. הרב וואזנר שלח אתם פתק ובו ביקש שיתפללו עליו 'שנוכה אני וזרעי לעבוד את השם באמת', זה היה משאת חייו.

למרות שעול הציבור גדל מיום ליום לא פסק פומיה מגירסא. אני זוכר שכשהייתי אברך צעיר, לא היו זמנים קבועים למענה לשאלות בהלכה של הציבור. מרן זצ"ל ישב בביתו ולמד שם כל היום, וכאשר היתה שאלה היו נכנסים לשאול אותו תוך כדי לימודו. מיד לאחר שענה לשואל השיב את עיניו אל הספר והמשיך ללמוד. אני חפצתי להתקרב אליו, ובאתי אליו עם מספר שאלות באמתותי. מיד לאחר שהשאלה הראשונה הוא כדרכו הרכין את ראשו והמשיך ללמוד. כעבור מספר רגעים שם לב שאני עדיין עומד

שם. הוא קם בעדינות וליווה אותי לכיוון הדלת. ליד הדלת הוספתי לשאול שאלה נוספת, וכשמרתי, המשכתי עם עוד שאלה. וכך זכיתי שמרן הבין שאברך זה בא עם כמה שאלות ונטה לי חסד...

פעם בחוזה"מ כשבאתי להקביל את פניו ברגל, הגיע רב חשוב עם פמליה מכובדת. מרן שוחח אתו ארוכות על עניינים העומדים על הפרק. אחרי כעשרים דקות הרגשתי שיצאתי ידי חובתי בקבלת פני הרב ברגל, נפרדתי ממנו באמירת 'גוט מועד' וקמתי לצאת מסוכתו. מרן זצ"ל קם לפתע ממקום שבתו, עזב את כולם, ורץ אחרי החרוצה. הוא תפס את שני ידי, ושאל בחמימות רבה: 'מה שלומך? איך הלימוד? מה אתה לומד? מה שלום אשתך? מה שלום הילדים? ראיתי שחשש שאולי לא הרגשתי בנוח מהעובדה שלא נתן לי תשומת לב מספיקה.

לקט עובדות והנהגות מהליכותיו בקודש של גאון הדור, זקן הפוסקים ושריד לדור דעה מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל

לבעלי בתים, ושיעורי הלכה רבים, והרבה דרוש בדרשותיו, לכתוב ספרי שו"ת ולהנהיג קהל רב. השיב שב' דברים יסודיים היו אצלו בקביעות: הא', הסדר הקבוע, שהיה מחליט ללמוד עד שעה זו לימוד זה ואח"כ לימוד אחר וכו', ומיד כשהגיעה השעה היעודה גם אם אחז באמצע המילה הפסיק ועבר לנושא המתוכנן. ונקודה נוספת ועיקרית אמר: "התרגלתי להתרכז חזק על נושא אחד...", וכידוע שמרן זצ"ל הקפיד מאוד על זמני השינה והאכילה שלו, אך מאידך מאוד הקפיד על קימה מוקדמת לפני התפילה ולעסוק בתורה.

יחי בהם - עד גיל זקנה ראינו איך שכל החיות שלו היתה אך ורק מהתורה. בחודש אדר תשע"ד, שנה וחודש לפני הסתלקותו לגנוי מרומים, נכנסתי ביום ג' בשעה אחת בצהריים לבית מדרשו, ומה מאוד התרגשתי לראות איך שמסביר בטוב טעם ובהירות נפלאה (כדרכו בקודש שיעוריו נאמרו בשיא הרוגע בשיא הנועם בשפה רגועה וברורה הפלא מפלא ממש), את הסוגיא והכללים של כל קבוע כמחצה על מחצה דמי... 'אשרי עין ראתה כל זאת'.

שמעתי מחתנו של מרן זצ"ל - יבדלח"ט הגרא"י איצקוביץ שליט"א, שביליל הסדר של שנת תשע"ג שנתיים בדיוק לפני סילוקו למרום שכבר היה חלש מאוד, ובאותה השנה היה חלש במיוחד, עד שאת החלק הראשון של הסדר בקושי הצליח להוציא בפיו, וכל המשפחה שבהלה מרוב חולשתו, אבל כל זה היה עד הסעודה, אבל בסעודה עצמה קרה שינוי דרסטי. המנהג בבית מרן זצ"ל היה ללמוד הלכות קרבן פסח בסעודה. חולשת מרן זצ"ל היתה גדולה באותה שנה ולכן ביקש שכל אחד מהמשתתפים יקרא הלכה, והוא רק יקשיב. באמצע העיר מרן כאן ושם, וכל רגע יותר התעורר עד שנפסקה הסעודה לריתחא דאורייתא, ומאותו רגע עד סוף הסעודה הכל הלך בכזו שמחה והתרוומות כבכל שנה. ראינו - אומר הגרא"י יבדלח"ט - במוחש איך שכל חיותו של מרן זצ"ל זו התורה ואין בלתה...

שמעתי פעם בקלטת איך שמדבר לפני תלמידים בכינוס, וכך אמר: "כל השנים פחדתי שמא כל מעשי בהרצת תורה בא חלילה מצד שמאל, דהיינו שלא לגמרי לשם שמים, אבל אחרי שאני רואה את הפירות ב"ה, תלמידים מורי הוראה ומרביצי תורה, זה מגלה לי שמתחילה כבר המעשים היו מצד ימין לשם שמים..."

כידוע הוא זכה לקרבה רבה ממרן החזון איש. שמעתי פעם איך שסיפר מרן זצ"ל לאאמ"ר יבדלח"ט שרבינו החזון איש אהב אותו עד מאוד, והוסיף ואמר שהעולם, השיב מרן זצ"ל: "אם אחוזים קטנים מגודל האהבה והקרבה לה זכה מרבינו החזון איש, עד כדי כך שכשפעם יצאתי מהעיר, מיד אמר לי החזון איש: "הרגשתי שלא היית בעירנו..."

ושמעתי פעם מאחד מזקני וישישי השכונה ממקורביו של מרן זצ"ל, שפעם בא מרן זצ"ל למרן החזון איש עם חידוש, והרצה זאת בפני החזון איש, אבל החידוש לא מצא חן בעיניו, א"ל החזון איש: "על חידוש כזה צריך לשבת לילה שלם", השיב מרן זצ"ל: "כמוכן שעשיתי כן". נענה החזון איש: "אם כן, כנראה צריך שתי לילות..."

אגב, את האחריות שהרגיש כאחד מפוסקי הדור ראיתי פעם בהיותו בשמחה משפחתית בביתנו וכיבדו אאמ"ר יבדלח"ט א בכוס יין, השיבו מרן זצ"ל בחיך ונועם מיוחד: 'האינכם יודעים שהרב של

התמתו בתורה - כבר מצעירותו היה לשם דבר. אאמ"ר (הגר"מ) יבדלח"ט א יליד פרשבורג היה רגיל לספר, שעוד זוכר את מרן זצ"ל בבחורות, שכבר אז היה מפורסם מגודל שקידתו ועומק עינו, עד שפעמים הובל לבית החולים עקב נזילה גדולה של דם מהאף שבאה לו מגודל יגיעתו בתורה!

ופעם שמעתי את מרן זצ"ל מספר ליבדלח"ט אאמ"ר שליט"א שבהיותו לומד בצעלים היה יושן בדירה של משפ' בלוי - מנכבדי הקהילה שם, והיה ממשיכי קום, היה קם בשעות הבוקר המוקדמות, והיה לומד קצת בקול, עד שבעלת הבית דפקה בדלת וביקשה שילמד יותר בשקט... אהבת התורה של מרן זצ"ל לא ידעה גבולות וכשהוצע לו הצעה נכבדה לפני כיובל שנים ויותר לשמש בקודש באחד הקהילות הנכבדות בארה"ב כתב משם מכתב ליבדלח"ט אאמ"ר שליט"א, ובתוך הדברים הוא כותב: "טוב לי פינת יקרת השכונה 'זכרון מאיר' בסביבת הת"ח שבה, יותר מכן הון שבעולם...", ואח"כ שוב מוסיף: "טוב לי דף אחד גמרא והנושאי כלים יותר מכל כבוד שבעולם..."

עוד שמעתי מאאמ"ר שליט"א שהוא זוכר כאשר נעשה השידוך של מרן זצ"ל עם זוגתו הרבנית ע"ה - שהיא הייתה ביתו של אחד הנכבדים והגבירים של העיר פרעשבורג - הר"ר מרדכי גלבר זצ"ל, היה בזה כבוד התורה גדול שגביר גדול ונכבד כמוהו לא מסתכל על יחוס ועושר ולוקח בחור ממשפחה די פשוטה, אך ורק משום שכל כולו תורה!

ישוב הדעת וריכוז בלימוד - מרן זצ"ל זכה ליישוב הדעת באופן מיוחד, וכל שיעוריו נאמרו בצורה מאוד ברורה ומסודרת, באופן שגם מי שלא למד את הסוגיא, יכול היה בנקל להבין את הדברים. ומסיבה זו הקפיד מאוד על זמני השינה, ועל סדר יום מופתי בכל הליכותיו, עד זקנה ושיבה ממש.

ושמעתי מהגר"א טוסיג שליט"א שאמר לו מרן זצ"ל: "מאות אברכים יכלו לצמוח תלמידי חכמים ומורי הוראות, ורק מחמת זאת שהם גודלים בלי סדר ומחליפים ימים ללילות ולילות לימים, קשה להם לגדול...". (וכבר האריך בזה המשגיח רבי ירוחם בס' 'ידעת תורה' - פ' במדבר עמוד י"ז, וזה לשונו: "סדר הוא מן המעלות היותר גדולות, וכמעט שהוא עטרת כל המעלות..."). והוסיף מרן זצ"ל: "כמוכן שיש מושג שאדם מונח בסוגיא ויכול להיות באופן חד פעמי עד לבליה לסכם את הסוגיא או לשננו, אבל באופן כללי חייב האדם להיות מסודר בשביל להצליח, אז יש לו את הישוב הדעת...". על עצמו הוסיף מרן זצ"ל וצייץ: "מידי יום מגיעים אלי שאלות של נפשות, ובשביל זה זקוקים להמון אחריות והמון יראת שמים... וכל זה שייך רק למי שיש לו יישוב הדעת ומנוחת המחשבה..."

זכורני שמיד שיצאו הפלאפונים, והיו כל מיני מחאות ע"ז מכמה אנפי, מרן זצ"ל התריע בעיקר על כך שהפלאפונים עלולים להפריע למנוחת הנפש בעת לימוד התורה. הוא הטעים זאת בכך, ש"כאשר האדם לומד ומעמיד לידו טלפון כממתיין שפירעו לו, בודאי חסר בריכוז ובמנוחת הנפש הזקוקה ללימוד התורה..." בצורה זו הוא הגדיר את הבעיה של הפלאפונים...

ושמעתי מ"ח מופלג מגדולי תלמידיו, שפעם נשאל מרן זצ"ל איך הוא מספיק כ"כ הרבה, גם לומר שיעורים בגפית, ושיעורים

1. רבים מהדברים נאמרו ברוב עם בהיכל בית מדרשו בליל שביעי של פסח. תשובות חן למע"כ הגאון שליט"א, שאיפשר לנו ללקוט מתוך כתביו ורשימותיו לתועלת הציבור, ולזכות ולעילוי נשמת מרן זצ"ל, זכות הרבים תעמוד לו.

חילוק בין חוג ועדה; זה היה מחזה מפעים לראות את ההתייחסות המיוחדת והמפלאה שלו, והכבוד המיוחד שניסה לכבד כל בני התורה שבא במחיצתו.

תפילה - מה נפלא היה המראה לראות את צורת התפילה של מרן זצ"ל, אף פעם לא ראו אותו מחזיק איזה ספר בשעת התפילה, מהרגע שהתחיל הברכות עד סיום התפילה, כל הזמן ראו שכל כולו שקוע בזה, ואין לו שום דבר בעולם בשעה זו מלבד התפילה.

לימוד המוסר - עוד נקודה מאוד חשובה שתבע ודרש מרן זצ"ל, היה זה ללמוד מוסר מידי יום חוק ולא יעבור! והיה רגיל לומר שמרן החת"ס זצ"ל העיד על עצמו שיום שאינו לומד מוסר מורגש אצלו אח"כ הענין עד ארבעה שבועות! וכשאחד השומעים התפלא ד' שבועות? השיב מרן זצ"ל: 'אני יודע את הדברים בבירור גמור! שכן אמר התת"ס, ואתה יכול לפרסם את הדברים בשמי'.

ישנם עוד הרבה פרטים, אך המקום צר מלהכיל, הבאנו רק לדוגמא דברים שבאפשרותנו ללמוד מדרכיו הטובים. ויה"ר שגלך בדרכיו וזכותו תעמוד לנו לעד. ■

זכרון מאיר אסור לו לשנות רביעית יין.

רוח ה' בפיו - זוכרני שכאשר היינו מרבים להיוועץ עימו תמיד הרגיע, וראו דברים נפלאים מברכותיו ועצותיו. ועי' מש"כ מרן זצ"ל בעצמו (שו"ת שבט הלוי ח"י סימן י"ג) שכל הכח של מרן החזון איש זצ"ל בהחלטות התלויות בפקוק נפש ברפואה וניתוחים, זה הכל בא בכח התורה. וזה היה הסוד אצל מרן זצ"ל בעצמו.

מידותיו של מרן זצ"ל היו להפליא, לא ניתן לתאר את היחס החם והאהוב שהשתדל להעניק לכל א' מהשכונה בפרט לכל א' מישראל בכלל. זכורני וליבי נמס בקרבי בזכרי זאת, באיזה יחס מכובד התייחס לכל הבאים בשעריו לקבל פניו ברגל, ממש לכל א' וא' התייחס באופן אישי. ואכן סיפר לי בנו של הג"ר יוסף קולמן זצ"ל שמרן זצ"ל אמר לו פעם שביקורי החג מאוד מכבדים עליו, וכששאלו למה השיב: 'כי אני מחשב על כל אחד ואחד אם לא ביקשני איזה בקשה ועדיין לא מלאתי בקשתו...'.
באופן מיוחד חיבב וכיבד את האברכים בני התורה, בלי שום

שיר תוכחה

שנכתב בלשוננו הזהב בדרך חרוזים לפני עשרות שנים לבני ישיבתו

מרן הגאון בעל 'שבט הלוי' זצ"ל

(ומתפרסם בגיליונו בפרסום ראשוני).

תוכחה ליראה בדרך שיר

לקראת כל עת (ולתלות) על הקיר.

הידעת כי פאר חבוש עליך?
האות כי אתה עבד אלקיך!

הגיע עת קבלת מלכות שמים;
הנהגת פהלות הארץ חיים?

בנות קריעת ים ומופות כבורות? [ע"פ טור או"ח סימן סו]
האין מחשבותיך על הידיעות והקורות?

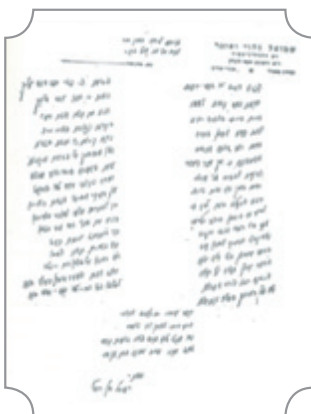
ובעת העמידה, הראש כורע מאלי...
ועושה בעצמו עניו ולא במחוישו.

אין העקר שיפחנו הפאות באוירים...
רק להתרומם עצמו להאדיר בצאדירים!

הגיע עת אכל; אדם נפר בכוסו,
וגם במדותיו ובמדות פסו.

וגם בשבירת תאוות החיים,
וגם בזכור על השלחן את ירושלים.

ישוב לבית המדרש, העדן בעולם הזה!
לפלפל בכל בן - לא מזה אלא מזה...

צפרא דמרא טוב, בחור חמוד!
המקמת פשח? קבעת למוד?

פרקת ברכה באהבה ותר,ה
לתת תודה לנותן התודה?

חשבת רגע שאתה המאשר?
ההתבוננת, מי לך לבד העשר?

ובכנסת למדרגת 'איה מורא'?
חשבת בלבך, אני בבית בורא?

הגיעה התפילה; ידעת לפני מי?
לפני אב הרחמן, הרוצה בשלומי!

לפני א-ל הגדול הגבור והנורא,
עליו קפצו אבותינו לאתנו נורא! [דניאל ג' ו']

האתה מתבונן בכל מלה ומלה?
האתה נותן תהלה על תהלה?

הפוננת יפה פרוש התבות?
ולא ח"ו רעינה פועלם ונתיבות!

תדע מוסרי תלמידי אהובי,
הריני שוחר טובתך, לא טובתי!

ואם תקבל אלה, תהא בטוח באמרת קדשי;
אתה מקרב משיח ובונה בית מקדשי -

מאת שמואל בן רחל

כינוס חירום למען הצלחת רשימת 'יהדות התורה' בבית מדרשנו

מערכות הבחירות שבהם לא עלתה יהדות התורה במספר הנציגים שלה.

הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א - ראש ישיבת 'נתיבי הדעת', ריגש את הקהל בתארו את שעת החירום כאשר מחד עומדים פריצי עמך וצועקים 'שוא עבוד אלוקים' ח"ו, ומאידך המעלה העצומה של 'אז נדברו יראי אלוקים', השכר העצום של העומדים מנגד והנטפלים לדבר מצוה, הגר"א שליט"א ציין שבשנת תשס"א הורה לו מורו ורבו מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל כי אותה מערכה חובה יותר מכל המערכות שקדמו לה, משום שאז עמד אחד מראשי השמאל בשלטון וחירף וגירף, ועל אחת כמה וכמה היום ששונאי הדת מחרפים ומגדפים פי כמה, ועל אותה מערכת בחירות כתב מרן הגר"ש אלישיב שבחורים צריכים לנסוע מעיר לעיר. עוד הביא את דברי הילקוט שמעוני על החיוב של סנהדרין לחגור חבלים של ברזל על מותניהם וללכת מעיר לעיר, בצינו שזו הנהגתו המופלאה של מרן ראש הישיבה הגר"א יט"ל שיינמן שליט"א שחוגר עוז הרבה יותר מכפי יכולותיו בדרך הטבע, ובגיל למעלה מתשעים בהיותו חלש ותשוש סובב בארצות נכר להרבות חיילים לה' ולתורתו, באפיסת כוחות ובמסי"נ, והביא את דברי הילקוט שאם לא עושים כך מעלה עליהם המדרש כאילו שפכו דמים.

את דברי הנעילה נשא שלוחא דרבנן ח"כ הרב משה גפני הי"ו, הוא הציג בפני הציבור את זימיותיהם השפלות של שונאי הדת במטרה לגרום להרס הדת באר"י, ומאידך בידעם שזה בלתי אפשרי לגייס בכפיה, מערימים שונאי הדת קשיים מרובים בפני כל חרדי בנושאים שאינם קשורים לדת כלל, כגון מעונות ועוד, מתוך כוונה ברורה לזנוב בנחשלים אחריו. הוא ציין לשבח את גבורת הציבור החרדי שלא נפל ממנו אפילו אחד, לא היה מוסד אחד שהתפתה לעבור לממלכתי דתי. כן הוסיף שפעם פנה אחד מחוג שאינו מצביע למרן בעל האיבי עזרי"ל בניינין בעיה מסיימת שהתעוררה באחד מהעירות, ומרן זצ"ל האשימו בכך שלא הצביע. הוא קרא לציבור לקחת חלק בהצלחת המערכה, ולפעול ביתר שאת עבור זה.

לאור קריאת מרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור שליט"א לפעול ולהפעיל למען רשימת 'יהדות התורה' - נערך כינוס חירום מיוחד בהיכל בית מדרשנו ביום א' - י"ז אדר תשע"ה בשעה 10:30 בערב, למען הצלחת המערכה הגורלית על עתידו של העולם התורני באר"ק, במטרה להתחזק ולקדש שם שמים לקראת המערכה הממשמשת ובאה עלינו. הכנס אורגן בניהולו של גבאי ביהכנ"ס הרב אברהם ווייס הי"ו - חבר מועצת העיר מטעם 'דגל התורה', בסיועם של ארגון 'פעילי דגל התורה'.

את דבר הפתיחה נשא המרא דאתרא מורנו הרב שליט"א שהעלה על נס את ההתרגשות שעוררה המעמד הגדול של שמונה מאות רכבות החרדים לדבר ה' שהתכנסו לצצרת תפילה וזעקה בשערי ירושלים לפני כשנה, וביאר, שהמטרה הייתה משום החילול ה' הנורא שלא היה כמוהו בהיסטוריה שאנשים מזרע ישראל יחקקו חוק שאדם יושלך למאסר רק משום שבתורת ה' חפצו, וכנגד החילול ה' הנורא מוטל עלינו לעשות כנגדו מעשה קידוש ה'. והרחיב בכך שבבחירות יש קידוש ה' גדול יותר מאשר בעצרת, משום שהקולות נרשמים ואי אפשר להתווכח עם מספרים. כמו כן עמד על חובת ההשתדלות בתחבולות תעשה לך מלחמה, שהיום הגזירות הם על נפשנו ובעיקר על נפש צאצאינו, ומי יהין שלא לפעול למעלה מכוחו להיקהל ולעמוד על נפשנו. מורנו הרב שליט"א סיים בקריאה שכל אחד ירבה פעלים למעלה מכפי יכולתו לקדש שם שמים'.

הגאון רבי יעקב קארפ שליט"א - ראש ישיבת 'כנסת יצחק' קרית-ספר, עזר את הציבור שכיון שקבעו גדולי ישראל שזו ההשתדלות הראויה, מי שיתחמק לא יוכל להביא עגלה ערופה ולומר ידנו לא שפכו את הדם הזה. מלבד זאת יש קידוש ה' עצום בעצם כך שיש קול המכריז קבל עם ועדה 'יש כאן עוד יהודי המאמין בבורא עולם'. ראש הישיבה הרחיב בהנמנע בבחירות בוודאי לא גרע מהאומר בלשון המשתמעת לתרי אנפין ח"ו שלא אכפת לו מה' ומתורתו. וסיפר עובדות עד כמה נגעו הדברים לליבו של מרן הרב שך באותם

מעמד הכנסת ספר 'מלכים' - מספרי הנביאים להיכל בית מדרשנו

ומגילות לעילוי נשמתו ולמוסרם לקהילות הקודש הזקוקים להם לקריאה קבועה. ובעצת רבם ידיד קהילתנו אב"ד ראשון-לציון, נענו לתורם את הנביא 'מלכים' לקהילתנו הק'. סעודת המצוה לרגל הכנסת הנביא נערך באופן מצומצם ונצנע במוצ"ש הגדול בראשותו של מורנו הרב שליט"א, ובהשתתפות בני משפחת התורמים.

עוד כיברו את המעמד בהשתתפותם: הגאון רבי יעקב ברוך סמפולנינסקי שליט"א - רבה של קהילת 'לומדי תורה', והגאון רבי שמואל טולידאנו שליט"א, שנשאו דברים חמים בשבח המשפחה, ובגודל זכותם בתרומה הנכבדה.

במעמד מרומם התקיים סעודת מצווה, במוצ"ש הגדול - פרשת צו, בהיכל 'בית המדרש החדש' שע"י בית מדרשנו, לרגל הכנסת ספר 'מלכים' מספרי הנביאים, תרומת נדיבי לב משפחת שופן היקרה.

משפחת שופן חפצו לעשות נחת רוח ויעילוי נשמה' לנשמת אביהם יקירם המנוח אברהם אורי (מוריס) ע"ה; רבם הגאון רבי שמואל טולידאנו שליט"א - אב"ד העיר 'ראשון לציון' וממקורביו של מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א, הציע להם לשאול את חוות דעתו של מרן שליט"א כיצד להוציא את הדבר אל הפועל; מרן שליט"א השיב כי ראוי לכתוב ספרי נביאים

שיעורי תורה במסגרת 'ישיבת בין הזמנים' בבית מדרשנו

רמות א' בירושלים בענין כוונת לשמה בעשיית המצה ובקצירת החיטים, וכוונה באכילת מצה בליל התקדש החג ובשאר ימים. ביום ד' דחיה"מ נשא דברים הגאון רבי נפתלי נוסבוים שליט"א - ראש ישיבת 'חיי משה' ואב"ד 'אהבת שלום', בענין ספק ספיקא בספירת העומר.

כמידי שנה בליל שביעי של פסח נשא דברים המגיד מישרים הגאון רבי אליעזר הלוי טורק שליט"א - רב דקהילת פרושים בברכפלד ור"מ בישיבת קמניץ, אודות החיוב של 'לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים', ובענין שירת הים. בסופו סיפר עובדות והנהגות ממרן בעל 'שבט הלוי' זצ"ל (הדברים מובאים במדור מיוחד בגליון זה).

עם פרוס חודש ניסן ו'יומא דפגרא בהו רבנן' - הבאים בעיקבותיו, נערך בס"ד כמתכונת הקבועה של השנים האחרונות, מסגרת 'ישיבת בין הזמנים' לבני קהילתנו הק', מיום א' - ב' ניסן ועד יום א' - ל' ניסן, בהם בית מדרשנו התמלא מפה לפה בהמוני צורבים שעזבו את עיסוקיהם הרבים וטרדות ההכנה לחג ועסקו בחיי נצח. הנושאים בעול הגדילו הפעם, בהקמת מסגרת מיוחדת ללימוד 'שעות רצופות', עם הוספת מלגה מכובדת לשם כך, ובכך להגביר את שעות הלימוד הן בכמות אך בעיקר באיכות.

במהלך ימי חול-המועד זכו הלומדים לשמוע שיעורי תורה בהלכה והגדה וכן שיחות מוסר, מפי גדולי ומרביצי התורה ראשי ישיבות ורבנים: בליל התקדש החג נשא דברים על מהותו של חג ועניין יציאת מצרים, הגאון רבי משה יצחק מונק שליט"א - משגיח דיישיבת 'דרכי משה' בב"ב. ביום א' דחיה"מ - נמסר שיעור מיוחד מפי מורנו הרב שליט"א, בהלכות חול המועד. ביום ב' דחיה"מ נשא דברים הגאון רבי חיים מרדכי אוזנבנד שליט"א - ראש ישיבת 'עטרת שלמה' בענין חמץ לפני הפסח וחמץ שעבר עליו הפסח. ביום ג' דחיה"מ נשא דברים הגאון רבי ישראל גואלמן שליט"א - רב דקהילת 'שערי תבונה'.

יעמדו על הברכה העושים והמעשים למען קיומה ביסוסה והחזקתה של 'ישיבת בין הזמנים', שנטלו על כתפם מתוך מסירות את עולה הגשמי, נחשונים לכל דבר שבקדושה: הרב יהודה יוספיש הי"ו והרב יחיאל הסה הי"ו. ומארגני השיעורים: הרב אהרן רייך הי"ו והרב חיים שולמן הי"ו. זכות הרבים וזכות לימוד התורה תעמוד להם בזה ובבא.

סיום ש"ס משניות - כולל שישי שבת ומוצש"ק 'זכרון גיטל' בבית מדרשנו

עוד נשא דברים המגיד מישרים הגאון רבי לוי יצחק שושן שליט"א - משיג דיישיבת 'דרכי התורה' בעירונו, הוא דיבר בחשיבות לימוד התורה, והזכות הגדולה לתומכיה ומחזיקיה, הוא האריך בכך שעצם קיום העולם הוא לצורך מטרות נעלה ונשגבה זו, של קיום התורה והמצוות.

דברי סיום השמיע הרב מאיר הרשקוביץ הי"ו, בתחילת דבריו הביע את שמחתו והתרגשותו לתמוך באברכים, בהמשך יחד דברים לזכר אמו ע"ה שלמרות היותה מסובלת בייסורים היתה מסורה רבות למשפחה. כן ציין שלמרות חלקו בהחזקת הכולל עדיין על האחראים מוטלת עבודה רבה להשיג את שאר הכסף מידי חודש בחודשו, ויתברכו על הטרחה הזאת ממקור הברכות.

ציבור המשתתפים הביעו את ברכתם למשפחת התורמים ולהנהלת הכולל, על פעילותם הברוכה להגדיל תורה ולהאדירה.

הכולל כאמור, מכיל כארבעים אברכים הזוכים ללמוד מידי שבוע בימי שישי ושבת, ורבים מתדפקים על דלתותיו המעוניינים להצטרף ללגיונו של מלך, ואכן רבים מבני הקהילה מסייעים להחזקת הכולל ע"י תמיכה קבועה בהוראות קבע. בהודמנות זו הגנו שבים להזכיר לכל הרוצה ליטול כתר של תורה - ולקחת חבל בהמשך הרחבת הכולל, יוכל לחתום הו"ק בכל סכום שהוא, ופרטה לפרטה מצטרפת, וזכות התורה תעמוד לו, ניתן לפנות: 052-7614765.

מעמד מרומם נערך ביום חמישי - כ"ח ניסן תשע"ה בבית שני' שע"י ביהמ"ד, בשילוב סעודת מצוה על סיום ש"ס משניות, הנלמד מידי שנה ע"י אברכי הכולל 'זכרון גיטל', לעי"נ מרת גיטל טובא בת ר' לוי יצחק ע"ה הרשקוביץ, אמו של ידידנו הרב מאיר הרשקוביץ הי"ו ואחיו החשובים שיחיו, מפרטוני הכולל המפאר זה קרוב לחמש שנים את בית מדרשנו, ומתנהל במסירות רבה ע"י ראש הכולל ידידנו היקר רב פעלים הרב אפרים גויבירט הי"ו.

המעמד החל בסיום הש"ס ע"י בנה של המנוחה ידיד קהילתנו הרב אריה הרשקוביץ הי"ו, כשלאחריו נשא דברים קצרים, בהם הזכיר את טיב הליכותיה של אמו ע"ה, והביע את שמחתו לפעול בעד עילוי נשמתה למטרה חשובה זו של החזקת מקום תורה.

המרא דאתרא הגאון רבי ישראל זיכרמן שליט"א - חבר ביד"צ שארית ישראל שכידב את המעמד בהשתתפותו, נשא דברים חמים, בשבחו של הרב הרשקוביץ שזוכה לעשות פלאות בעירונו ומשקיע גם ברוחניותה של העיר מלבד בבניינה הגשמי, הוא העלה על נס את שבחו של ראש הכולל הרב אפרים גויבירט שבנחישותו הרבה 'כימלאך המכה ואומר גדל' מחזיק את הכולל במסירות גדולה. הוא הרחיב בכך שמלבד הזכייה להרבות תורה בימי שישי ושבת שבכוחם להשפיע רוממות למשך כל השבוע, יש בזה גם משום החזקתם של אברכים עמלי תורה החיים מתוך הדק.

חברי הקהילה ומתפללי ביהכנס"ס
'שהשמחה במעונם'

לרגל הולדת הבן

הרב יעקב יוסף אלטוסקי ומשפחתו
הרב אברהם ז'ק ומשפחתו
הרב ישעיהו יפה ומשפחתו
הרב מאיר כהן ומשפחתו
הרב יהודה שוואב ומשפחתו

לרגל הולדת הבת

הרב אברהם ויתקין ומשפחתו
הרב יעקב וינטרוב ומשפחתו
הרב דוב וייז ומשפחתו
הרב ירמיהו ורן ומשפחתו
הרב מאיר שמחה זיסקינד ומשפחתו
הרב אהרן זליץ ומשפחתו
הרב דוד ניימרק ומשפחתו
הרב דניאל פוחוביץ ומשפחתו
הרב אברהם שלמה שוורץ ומשפחתו
הרב דוד שלום ומשפחתו
הרב אלחנן שקולניק ומשפחתו

לרגל הבר מצוה לבנו

הרב יוסף רוטמן ומשפחתו

לרגל הולדת הנכד

הרה"ג חיים מרדכי ויזר ומשפחתו

ברכת מזל-טוב

שלוחה בזה מעומקא דליבא קדם ידידנו ומכובדנו הנעלה,
המסור בכל לב לצרכי קהילתנו הק' לכלל ולפרט, המגיד שיעור
הנפלא והגבאי המסור והאהוב של בית מדרשנו,
הרב שמואל סטפנסקי שליט"א ומשפ'

לרגל

הולדת הבן

במזל-טוב ובשעה טובה ומוצלחת
יהא רעוה שיזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים בקלות
ובשמחה, ולרוות ממנו בתוך שאר יוצ"ח רוב נחת עונג וקדושה.

חברי הקהילה המערכת

בית ההוראה "שלמי דוד"

ע"ש הרה"ח שלום דוד הורביץ זצ"ל
שע"י קהילת "חניכי-הישיבות" רשב"י-ריה"נ ברכפלד
בראשות מורנו הגאון רבי ישראל ויזל שליט"א
טל' בית ההוראה: 053-3132302

זמני המענה בבית ההוראה כדלהלן:

ב'ימים א' - ה': בוקר: 8:55 - 8:30
צהריים: 13:30 - 14:00
ערב: 21:00 - 21:30
ביום ו' וערבי חגים: 10:00 - 9:15

מורנו הרב שליט"א עונה טלפונים: 03-5708514
בשעות בין הסדרים ובשעות הערב

מערכת 'פיק תבונה'

הגיליון הבא (מספר ז'), יופיע אי"ה לקראת ש"י תמוז תשע"ה, המדורים הקבועים
יעסקו בענייני דיומא.

לפי בקשת רבים תינתן האפשרות לפרסם מאמרים וחיידות בכל נושא שהוא -
בהלכה ובאגדה. כתיאום מראש לצורך הערכות: 050-4172546 או 050-4188651

גמ"ח 'נר שמעון'

משפחה וולניר (בתיאום מראש)

050-4161374

פסק וצילומים * שולחנות לשמחות
* תהילים ומשניות לעי"נ *
* תהילים המחולק *

הרבו בתפילה

ציבור מתבקש להמשיך ולהתפלל
לרפואת האברך החשוב
ראש כולל שישי
'תורת מאיר' בבית מדרשנו
רבי שמואל יהודה
בן חנה ריוול הורביץ שליט"א
בתוך שאר חולי ישראל

המרכז הגדול לכל צרכי הסת"ם

יצור קלף משובח ומהודר לסת"ם ע"י אברכים יר"ש

קלף בק

קלף קטיפתי עדין

קלף עבודת יד

מכירת ס"ת, תפילין ומהודר מזהירים

תיקון ושיפוץ כל סוגי הבתים

החלפת כל סוגי הרצועות

הגהות משובח והגהות מוגיה

כל האביזרים ועזרים לסופר

ותתחיל לכתוב...

מילוחים
חינם

13:30 - 15:30 אחה"צ
19:00 - 21:00 בערב
ובשאר שעות היום בתאום

יהודה הנשיא 26 (קומה 2) אחוזת ברכפלד-מודיעין עילית
054-8445019

חלק מהוצאות ההדפסה בחסות:

תיווק
השופ"ט הקראון פלי

רחוב רבי יהודה הנשיא 30 | פתוח א' - ה': 10:00-14:00 . 19:00-22:00 | 08-9767070